

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 05.07.1995
COM(95) 279 def.

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE

**EEN BELEID OP LANGE TERMIJN
VOOR DE BETREKKINGEN TUSSEN CHINA EN EUROPA**

A.	INLEIDING: DE BEHOEFTE AAN EEN NIEUW BELEID VOOR CHINA
A.1	De opkomst van China en de algemene en regionale gevolgen daarvan
A.2	China's belang voor Europa

B.	POLITIEKE BETREKKINGEN: CHINA BIJ DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP BETREKKEN
B.1	Een constructieve inzet
B.2	Mensenrechten
B.3	Hong Kong en Macau
B.4	Voorstellen

C.	ECONOMISCHE EN COMMERCIELE BETREKKINGEN: DE OPKOMST VAN EEN NIEUWE ECONOMISCHE MACHT
C.1	Een bloeiende economie
C.2	Een uniek economisch stelsel
C.3	Lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie
C.4	Bilaterale handelsbesprekingen
C.5	Voorstellen

D.	SAMENWERKING: DE NIEUWE PRIORITEITEN
D.1	Samenwerkingsstrategie
D.2	Voorstellen

E.	COÖRDINATIE EN VOORLICHTING
E.1	Een beleidsaanpak die is afgestemd op een zich veranderend China
E.2	Voorstellen

F.	CONCLUSIES
-----------	-------------------

BIJLAGEN	
BIJLAGE 1:	ECONOMISCHE HERVORMINGEN IN CHINA
BIJLAGE 2:	HANDEL EN INVESTERINGEN EU-CHINA
BIJLAGE 3:	BILATERALE HANDELSVRAAGSTUKKEN EU-CHINA
BIJLAGE 4:	SAMENWERKINGSACTIVITEITEN

A. INLEIDING DE BEHOEFTE AAN EEN LANGE TERMIJN-BELEID VOOR CHINA

Met deze mededeling wordt ernaar gestreefd de koers voor de betrekkingen tussen de EU en China voor lange tijd - tot in de 21ste eeuw - uit te zetten.

Van alle ervaringen die de verschillende landen sinds de tweede Wereldoorlog hebben opgedaan is de opkomst van China een ongeëvenaard verschijnsel. Japan heeft zijn sporen verdiend als economische macht en de Sovjet-Unie overleeft zichzelf hoofdzakelijk als militaire macht, maar China wordt steeds sterker, zowel op militair-politiek als op economisch terrein. In eigen land doormaakt China een opzienbarend economisch en sociaal veranderingsproces. In het buitenland wordt China een onderdeel van het wereldwijde veiligheids- en economische stelsel, nu er steeds meer onderlinge economische afhankelijkheid ontstaat en de algemene problemen - van de bescherming van het milieu tot de niet-verspreiding van atoomwapens - een gecoördineerde inzet van regeringen overal ter wereld vereisten. China streeft ernaar om in de internationale structuren te worden opgenomen. Sinds vroeg in de jaren 1980 is China lid van het IMF en van de Wereldbank; het neemt deel aan regionale fora als de APEC en is actief aan het onderhandelen over een lidmaatschap van de Wereldhandelsorganisatie. China heeft een belangrijke bijdrage geleverd tot de resultaten van de wereldconferentie over mensenrechten, die in juni 1993 te Wenen plaats had. Ook zal China later dit jaar als gastland fungeren voor een belangrijke VN-Conferentie over vrouwen te Beijing.

Het is thans 20 jaar geleden dat er diplomatieke betrekkingen werden aangeknoopt tussen de EG en China, en 10 jaar dat de bestaande handels- en samenwerkingsovereenkomst werd ondertekend. De gestadige ontwikkeling van bilaterale betrekkingen werd onderbroken door de gebeurtenissen op het Tiananmenplein in 1989. Evenals andere belangrijke internationale partners van China, reageerde Europa met een aantal strafmaatregelen. Maar de normalisering van de betrekkingen - in het bijzonder tijdens de afgelopen drie jaar - heeft de weg gebaad voor een nieuwe opbloei van de bilaterale handel en investeringen. In 1994 werden ook uiterst belangrijke stappen gedaan en vorderingen gemaakt in verband met de bilaterale samenwerking en het treffen van een nieuwe regeling voor de politieke dialoog.

De tijd is gekomen om de betrekkingen tussen de EU en China opnieuw te omschrijven, in de geest van de door de Europese Raad te Essen bekrachtigde "nieuwe strategie voor Azië". Europa moet een relatie op lange termijn met China uitstippelen, waarin zowel China's wereldwijde, als zijn regionale, economische en politieke invloed tot uiting komt. De betrekkingen van Europa met China kunnen niet anders dan een hoeksteen van Europa's buitenlandse betrekkingen zijn, zowel met Azië als in het algemeen. Om kracht bij te zetten aan die relatie, heeft Europa behoefte aan een op actie gericht en niet uitsluitend met de mond beleden beleid.

A.1 DE OPKOMST VAN CHINA EN DE ALGEMENE EN REGIONALE GEVOLGEN DAARVAN

De opkomst van China stelt het internationale systeem voor enorme uitdagingen en kansen. De vraag is hoe China een aandeel kan krijgen in de verantwoordelijkheden en kansen, die op zijn snel groeiende macht zijn afgestemd. Het politieke gewicht van China is van dien aard, dat de stabiliteit van dit land zowel voor zijn buurlanden als voor de wereldgemeenschap als geheel van groot belang is. Wij geloven dat deze stabiliteit het best gediend is met politieke, economische en sociale hervormingen, overeenkomstig internationale normen.

Alleen al de omvang van China, in termen van landoppervlak en bevolking, maakt het onmogelijk de belangrijkste, algemene vraagstukken van de jaren 1990 aan te pakken zonder

daarbij speciaal te verwijzen naar de invloed van China op de ontwikkeling en de beheersing van deze problemen. Niet alleen is China een atoommacht en een permanent lid van de Veiligheidsraad van de VN, maar ook één van de grootste wapenproducenten en -exporteurs ter wereld. De rol die dit land in het gehele veiligheidsspectrum speelt is van centraal belang voor zowel de wereldwijde als de regionale veiligheid.

De meeste waarnemers - waaronder ook het IMF en de Wereldbank - geloven thans dat de Chinese economie, op basis van koopkrachtpariteiten, van soortgelijke omvang is als die van Japan en alleen door de VS wordt voorbijgestreefd. Extrapolaties van recente groeipercentages hebben geleid tot prognoses dat China in één generatie tot de grootste wereldeconomie zou kunnen uitgroeien. Ook al moeten deze ramingen met de allergrootste voorzichtigheid worden beschouwd, dan lijdt het toch geen twijfel dat China's economie na 15 jaar economische hervormingen reeds één van de grootste ter wereld is geworden.

Door China's omvang is het effect van dit land op het fysieke milieu uniek. Opdanks China's geboortebeperkingsbeleid (één kind), groeit de bevolking van dit land elk jaar met ongeveer 15 miljoen mensen. Maar daarbij is China reeds de op één na grootste energieverbruiker, na de VS. De gevolgen die het feit dat een zo uitgestrekt land in de toekomst westerse verbruiks- en vervuilingniveau's bereikt voor het milieu kan hebben, mogen niet over het hoofd worden gezien. Daarom is het zo belangrijk dat China een volwaardige rol speelt bij de ruimere beleidsuitwisseling over zeer belangrijke onderwerpen als milieu, bevolking of gezondheidszorg.

Ook al zou de aanhoudende groei van China's economie op lange termijn werkgelegenheid kunnen bieden aan de gehele bevolking van dit land, dat doet er zich toch op korte termijn een probleem voor, doordat een aanzienlijk aantal Chinezen tracht te emigreren. Daar de mogelijkheden voor wettelijke emigratie naar westerse landen beperkt zijn, wordt er steeds meer gescharreld met illegale emigratie. Dit geldt niet alleen voor Noord-Amerika ; de scharrelaars hebben ook routes naar Europa uitgestippeld, via Centraal Amerika en de voormalige Sovjet-Unie. De daaruit voortvloeiende, zeer reële problemen moeten in nauwe samenwerking met China worden opgelost.

China's omvang komt ook tot uiting in de veelheid van betrokkenen (centrale regeringsinstanties - zowel in Beijing als elders - provinciale- en gemeentebesturen, economische subjecten in opkomst), die invloed kunnen uitoefenen op het Chinese beleid en de gewoontes aldaar. In tal van opzichten vertegenwoordigen de Chinese provincies bijvoorbeeld verschillende markten voor EU-exporteurs. Bovendien verlegt de verantwoordelijkheid voor de economische en commerciële beleidsvorming en -uitvoering zich door de snelle terugval van de economische macht naar het provinciale niveau. Dit maakt het des te belangrijker om zich vastberaden in te zetten voor de bekrachtiging op subnationaal niveau van de verbintenissen die China internationaal is aangegaan, zoals bijvoorbeeld tijdens de WTO-onderhandelingen. Ook wordt het hierdoor van vitaal belang om onze bilaterale handels- en samenwerkingsbesprekingen zodanig uit te breiden, dat deze laatste ook de provinciale en plaatselijke autoriteiten omvatten, die in rechte of in feite verantwoordelijk zijn voor het economische en commerciële beleid op tal van gebieden.

A.2 CHINA'S BELANG VOOR EUROPA

Om het beleid van de EU ten opzichte van China te actualiseren en de betrekkingen van de EU met dit land beter te coördineren, moet duidelijk worden ingezien welke Europese belangen er daarbij op het spel staan.

- Gedeelde algemene en regionale veiligheidsbelangen, waaraan een op samenwerking gericht, verantwoord Chinees beleid op alle fronten ten goede zal komen, zoals b.v. toetreding tot de

verdragen inzake de verspreiding van nucleaire en andere wapens, een internationaal streven om de verkoop van wapens in te dammen en stimulering van de Chinese politieke, economische en sociale hervormingen in het belang van de bevolking van dit land (20% van alle heden te dage op deze aarde levende mensen). Het is in ieders belang - en dus ook in dat van China zelf - om China ertoe te brengen een houding van medewerking en verantwoordelijkheid in de internationale gemeenschap aan te nemen, hetzij als ondertekenaar van de mensenrechteninstrumenten van de VN en van het non-proliferatieverdrag, hetzij door lid te worden van de WTO en de na de topconferentie van Rio aangenomen milieugenda actief te bevorderen als één van de middelpunten van het regeringsbeleid.

- Gedeelde belangen inzake andere algemene vraagstukken: China zou zich moeten begeven op de weg naar dialoog en samenwerking met het oog op duurzame ontwikkeling en de bescherming van milieu- en andere rijkdommen, wetenschappelijke en technische ontwikkeling, de informatiemaatschappij, de bevolkingsgroei, verlichting van de armoede en bosbehoud, de aanpak van het probleem van illegale emigratie en de controle op ziektes, AIDS, drugs en misdaad.
- Algemene economische stabiliteit: door de omvang en de invloed van China op de wereldhandel krijgt het economisch beleid van dit land een algemene betekenis. Het is zowel in het belang van de gehele wereld als in dat van China zelf dat de Chinese economie blijft groeien en zich blijft openstellen, en dat China zijn plaats inneemt als één van de belangrijkste spelers op het wereldtoneel van economische voorschriften en beleidsmaatregelen. Ook is het van wezenlijk belang om China te helpen ten volle aan het op regels gebaseerde systeem van de Wereldhandelsorganisatie deel te nemen.
- Concurrentiepositie: om de Europese industrie in het algemeen concurrerend te maken, moeten wij tegenwoordig zijn op de meest dynamische markten ter wereld. China is thans de op drie na grootste markt en de op drie na grootste leverancier van de Unie. In tal van high tech sectoren zou China's markt de grootste ter wereld kunnen worden, van telecommunicatie tot vliegtuigen en van computers tot energie. Het is van wezenlijk belang dat het bedrijfsleven uit de EU een actieve rol speelt in China, waar Amerika en Japan haar en elkaar reeds sterk beconcurreren.

Gezien de draagwijdte van deze belangen en de sleutelrol van China moet Europa zichzelf het algemeen overheersende doel stellen om China zoveel mogelijk bij het internationale gebeuren te betrekken, of dit nu op veiligheids-, politiek, milieu, - sociaal of economisch gebied is. Ook moeten wij het onderlinge begrip tussen Europeanen en Chinezen bevorderen en stimuleren dat de EU zich in China meer profileert.

Daarenboven kan de invloed van China's binnenlandse ontwikkeling op het internationale beleid van dit land niet over het hoofd worden gezien. Derhalve zullen de belangen van de EU goed gediend zijn met een ondersteuning van de ontwikkeling in China van instellingen en van een civiele samenleving, die op de rechtsstaat zijn gebaseerd.

B. POLITIEKE BETREKKINGEN: CHINA BIJ DE INTERNATIONALE GEMEENSCHAP BETREKKEN

B.1. EEN CONSTRUCTIEVE INZET

Het eigen beleid van China om zich de afgelopen jaren geleidelijk aan open te stellen werd geïllustreerd door de wens van dit land om - al dan niet opnieuw - tot internationale organisaties toe te treden en om zijn banden met andere belangrijke partners als de Verenigde Staten en Japan nauwer aan te halen. Thans wenst China een volwaardige rol te spelen op het wereldtoneel, en dat hoort ook zo voor een land van deze omvang.

Nu China zich openstelt voor een vrijer verkeer van ideeën en samenwerking - zowel in de belangrijke Aziatische regio als in het algemeen - zou de EU gaarne zien dat China zijn aandeel in de kansen en verantwoordelijkheden in het hart van de internationale gemeenschap krijgt. Wij steunen een volwaardige deelname van China aan de internationale gemeenschap. Zoals de Commissie in haar vorig jaaroverzicht van het Europese beleid ten aanzien van deze regio verklaarde, hebben wij belang bij het bestaan van een stabiel en vreedzaam Azië. China's beslissingen over de wijze waarop dit land zijn economische en militaire gewicht zou moeten aanwenden zullen daarop van wezenlijke invloed zijn.

Zonder de rol die de EU kan spelen te willen overdrijven, moeten wij de door regionale fora en bilaterale dialoogprocedures geboden mogelijkheid grijpen om een verantwoordelijke en constructieve rol van China in deze regio te bevorderen, ook ten aanzien van vraagstukken als atoomwapens op het Koreaanse schiereiland en territoriale geschillen zoals de Spratleys. Zoals wij in maart 1995 in herinnering brachten, gelooft de EU in de vreedzame en via onderhandelingen bereikte oplossing van dergelijke problemen, of dit nu in Zuid-China is of elders.

Het is in het belang van Europa en van de internationale gemeenschap als geheel om China te bewegen tot een politieke dialoog over vraagstukken in verband met ontwapening en wapencontrole. Het niet verspreiden van atoomwapens, de regeling voor de uitoefening van controle op rakettechnologie, de non-prolifерatie van chemische en biologische wapens, de verkoop van conventionele wapens en de controle op de handel in goederen voor tweeledig (civiel en militair) gebruik, dienen alle in een dergelijke dialoog te worden opgenomen.

In juni 1994 werd er een ambitieus nieuw kader voor bilaterale politieke dialoog opgezet, om dit wederzijdse doel van een volledige deelname van China aan het algemene, wereldwijde bestel beter te kunnen bereiken. Men zal regelmatig vergaderingen tussen de EU-troika en China op ministersniveau blijven beleggen, terwijl ook de Commissie en China politiek overleg zullen blijven plegen op hoog niveau. Maar behalve die bijeenkomsten zullen er thans ook ad hoc vergaderingen van de ministers van buitenlandse zaken worden gehouden, evenals vergaderingen tweemaal per jaar, zowel tussen de Chinese minister van buitenlandse zaken en de ambassadeurs van de EU te Beijing als tussen de minister van buitenlandse zaken die het EU-voorzitterschap waarneemt en de Chinese ambassadeur in de hoofdstad van het voorzitterschap van de EU. Ook zullen er regelmatig vergaderingen worden gehouden van hoge ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor een aantal uiteenlopende beleidsterreinen. Deze dialoog zou zodanig moeten uitgroeien, dat zij alle vraagstukken van algemeen belang en van wereldwijde betekenis dekt. Gezien de politieke en economische invloed van het Volksbevrijdingsleger wordt het dan ook, nu het verbod op contacten tussen legerpersoneel is opgeheven, wenselijk om het Volksbevrijdingsleger als één van de mogelijke gesprekspartners te beschouwen.

Deze nieuwe regelingen hebben reeds een aanhoudende uitwisseling van ideeën mogelijk gemaakt, niet alleen inzake respectieve binnenlandse ontwikkelingen, maar ook over algemene en regionale veiligheidsbelangen en over mensenrechten. Al dergelijke zaken kunnen grondig worden behandeld, terwijl men ook de soevereiniteit van beide partijen moet blijven eerbiedigen. China en de EU kunnen thans hun wederzijdse belangen bespreken en overeenstemming bereiken over alle politieke en veiligheidsvraagstukken.

Er dient ook te worden samengewerkt om een oplossing te vinden voor de consequenties van een meer open Chinese economie voor het verschijnsel immigratie: in verband daarmee zouden de EU en China moeten samenwerken om illegale immigratie te bestrijden, waarbij rekening dient te worden gehouden met de bestaande beginselen en praktijken voor wedertoevlucht.

De EU is verheugd over de mogelijkheden om een dergelijke dialoog in een regionale context te ontwikkelen. De banden met het regionale forum van de ASEAN zijn reeds goed aangeknoopt, en de Euro-Aziatische vergadering in de lente van volgend jaar zal de EU en China een uitstekende gelegenheid bieden om gemeenschappelijke belangen in de betrokken regio te bespreken.

B.2 MENSENRECHTEN

De inzet voor mensenrechten en fundamentele vrijheden staat in het middelpunt van het EU-beleid overal ter wereld. Schendingen van de mensenrechten zijn niet alleen zorgwekkend op zichzelf, maar ook omdat de EU gelooft dat de onderschrijving van internationale mensenrechten-normen en de aanvaarding van politieke liberalisering van vitaal belang zijn voor sociale en politieke stabiliteit op lange termijn. Het belangrijkste criterium voor het nemen van initiatieven op het gebied van mensenrechten dient doeltreffendheid te zijn, en het effect dat een bepaald initiatief op het terrein zelf zou kunnen hebben. Daarom is het gevaarlijk om uitsluitend te werken met frequente, luidruchtige verklaringen, die de inhoudelijke "boodschap" vertroebelen of voorspelbare reacties bij de Chinese regering uitlokken. Om vooruitgang te boeken, zouden alle EG-instellingen naar de naleving van de mensenrechten moeten streven via een combinatie van voorzichtig getimede openbare verklaringen, particuliere besprekingen met een formeel karakter en samenwerking in de praktijk.

De EU zal de mensenrechtenproblematiek via een actie op drie niveaus blijven aanpakken. Ten eerste zal zij de mogelijke inspanningen in China om alle geledingen van de Chinese maatschappij open te stellen en te liberaliseren steunen, zowel in verschillende lagen van de maatschappij als in verschillende sectoren van de economie. Deze trends zullen onvermijdelijk kracht bijzetten aan het streven naar een op het begrip rechtsstaat gebaseerde civiele samenleving. Ten tweede zal zij de mensenrechtenproblematiek stelselmatig en regelmatig blijven opwerpen bij haar bilaterale dialoog met China. Ten derde zal zij de internationale gemeenschap betrekken bij de dialoog via multilaterale fora als de Verenigde Naties. Het raamwerk voor al deze activiteiten is duidelijk aangegeven door het feit dat zowel de EU als China de verklaring en het actieprogramma van de Wereldconferentie inzake Mensenrechten te Wenen, in juni 1993¹, hebben aanvaard.

Er zijn reeds tekenen die erop wijzen dat de steeds grotere blootstelling van alle geledingen van de Chinese maatschappij aan de invloed van de buitenwereld van grote - zij het ook geleidelijke - invloed is in de vorm van maatschappelijke veranderingen en steeds meer wederzijds begrip. Het EU-beleid is gebaseerd op het vaste geloof dat mensenrechten beter begrepen en beschermd kunnen worden in samenlevingsvormen die open staan voor het vrije verkeer van handel, investeringen, mensen en ideeën. Naarmate China zijn beleid van openstelling voor de wereld

¹ Zoals opgenomen in de door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties goedgekeurde resolutie.

voortzet, zal de EU ernaar streven die trend kracht bij te zetten en aan te moedigen. Dit is een belangrijke reden waarom de EG steun zal blijven verlenen aan de actieve deelname van China aan de internationale gemeenschap op alle beleidsterreinen - zowel politiek als economisch - en zich zal blijven verheugen over de steeds grotere openstelling van China voor dialoog. Het is ook een belangrijke reden om het samenwerkingsprogramma van de EG te gebruiken om China's eigen pogingen zich sociaal en economisch open te stellen te bevorderen.

De Wereldconferentie over Vrouwen in Beijing (Peking), in september 1995, heeft de aandacht gevestigd op China als gastland, en het Chinese beleid op dit terrein zal onvermijdelijk kritisch onder de loupe worden genomen. De EU hoopt op een geslaagd resultaat van de conferentie en verheugt zich erop de pogingen die China in de komende jaren zal doen om op deze Conferentie voort te bouwen, te steunen. In verband hiermee zij gewezen op de "follow-up" van de Wereldconferentie over Sociale Ontwikkeling te Kopenhagen, in maart 1995. Dergelijke pogingen om China te internationaliseren stroken geheel en al met een ferm standpunt inzake mensenrechten - niet alleen dat, maar zij moeten daar deel van uitmaken en het middelpunt vormen van een lange termijnstrategie om zich daarvoor in te zetten.

De EU-instellingen hebben herhaaldelijk blijk gegeven van hun inzet om China een duidelijke "boodschap" over te brengen inzake mensenrechten. In februari 1995 stelde de EU de VN-Commissie voor Mensenrechten een resolutie voor, met een samenvatting en een veroordeling van de schendingen die nog steeds deel uitmaken van het dagelijks leven in China. In die resolutie werd erkend dat China maatregelen had getroffen om de armoede terug te dringen en het rechtstelsel te herzien. Maar er blijven rapporten binnenkomen over schendingen van mensenrechten door autoriteiten op alle niveaus, met ernstige beperkingen van het recht van burgers om verenigingen op te richten, hun mening te uiten of hun godsdienst te belijden, en van het recht op een eerlijke procesvoering. Tot nog toe kent China nog geen volledig onpartijdige rechtsadministratie en naleving van de rechtsstaat. Er worden nog steeds pro-democratische Chinese dissidenten gearresteerd. Met zijn meer dan 50 minderheidsgroepen - met name in de autonome regio Tibet, maar ook elders - blijft China ook volkomen in gebreke wat de respectering van de eigen culturele, etnische, taalkundige en religieuze identiteit van zijn bevolkingsminderheden betreft.

Het belang dat aan mensenrechten werd gehecht heeft altijd deel uitgemaakt van het beleid van de EU ten aanzien van China. Onmiddellijk na de gebeurtenissen op het Tiananmen Plein, in juni 1989, legde de EU dit land een aantal strafmaatregelen op, die slechts geleidelijk zijn afgeschaft (er bestaat nog steeds een verbod op wapenverkoop). Het Europees Parlement heeft een aantal resoluties over China aangenomen en vooraanstaande Europese ministers en Commissieleden werpen het onderwerp "mensenrechten" stelselmatig op, wanneer zij hun Chinese tegenhangers ontmoeten.

Om zoveel mogelijk doeltreffend effect te bereiken, werd er door middel van particuliere, gedetailleerde besprekingen kracht bijgezet aan openbare verklaringen.

De EU moet elke gelegenheid aangrijpen om gedetailleerde gesprekken te voeren over alle aspecten van het mensenrechtenvraagstuk. De nieuwe, meer stelselmatige regelingen voor politieke dialoog verschaffen regelmatig de gelegenheid om van gedachten te wisselen en tot meer onderling begrip te komen over problemen in verband met mensenrechten. Tegelijkertijd is daadwerkelijk overleg bij het mensenrechtendebat op internationaal niveau een eerste voorwaarde voor een succesvol beleid. De EU dringt er in het bijzonder op aan dat de internationale gemeenschap via de VN-Commissie voor Mensenrechten bij dit streven wordt betrokken. Uit de omvang van de internationale steun die de resolutie ter bekritisering van de toestand in China in februari 1995 kreeg, valt af te leiden dat deze aanpak vrucht afwerpt.

Bovenal zij vermeld dat er onlangs, op voorstel van China, de aanzet is gegeven tot een nieuwe dialoog, die specifiek gewijd is aan het onderwerp mensenrechten. Deze dialoog wordt gevoerd

op een twejaarlijkse vergadering tussen de EU-troika en de Chinese regering, niet alleen ter verbetering van de uitwisseling van informatie, maar ook om gelegenheid te bieden voor gedetailleerde besprekingen met het oog op concrete actie.

Praktische actie is van essentieel belang om deze dialoog van regering-tot-regering al zijn effect te doen afwerpen.

De EU kan praktische samenwerking bevorderen, zoals opleiding en technische bijstand op legaal en juridisch gebied, ter ondersteuning van de pogingen die in China worden gedaan om een op de rechtsstaat gebaseerde civiele samenleving tot stand te brengen. Tot dusver is de concrete actie van de EU om samenwerking met personen binnen het wets- en rechtsstelsel te bevorderen slechts op kleine schaal gevoerd. Voortaan zou de EU naar coördinatie met de Lid-Staten en de vele op dit terrein actieve Europese NGO's moeten streven, om de ontwikkeling van de rechtsstaat in China te steunen.

B.3 HONG KONG EN MACAU

De historische banden tussen Europa en Hong Kong en Macau houden onvermijdelijk in dat de Europese Unie een bijzonder belang heeft bij de regelingen voor de overdracht van de soevereiniteit aan China.

De Raad van Ministers heeft duidelijk gemaakt hoe belangrijk het is dat men zich houdt aan de beginselen die officieel in de twee gemeenschappelijke verklaringen welke door China en respectievelijk het Verenigd Koninkrijk en Portugal werden ondertekend, zijn neergelegd. De hoge mate van zelfstandigheid die bij deze verklaringen aan de twee speciale bestuursregio's werd gegarandeerd is van groot belang voor het welzijn van die twee regio's en wordt in Beijing erkend als zijnde in het belang van China. In de gemeenschappelijke verklaringen wordt erkend dat Hong Kong en Macau elk afzonderlijke kenmerken hebben, die moeten worden geëerbiedigd. Beide grondgebieden voeren reeds hun eigen economisch en handelsbeleid. In de jaren tot aan de soevereiniteitsoverdracht en ook daarna nog blijft voor de betrekkingen van de EU met Hong Kong en Macau het continuïteitsprincipe gelden.

Aanhoudende nauwe banden met de EU zijn van wezenlijk belang, zowel voor Hong Kong en Macau als voor Europa zelf. Hong Kong neemt de elfde plaats in op de lijst van handelspartners van de EU. Vijf van de Lid-Staten drijven bilaterale handel met Hong Kong voor meer dan 2 miljard ecu. Ook is Hong Kong één van de landen die de meeste investeringen aantrekken van overal in de Lid-Staten van de EU. 40 Banken en 45 verzekeringsmaatschappijen uit de EU hebben officieel vergunning gekregen zich te Hong Kong te vestigen, terwijl er ook ongeveer 40.000 burgers van de EU in Hong Kong woonachtig zijn.

Het Bureau van de Commissie te Hong Kong, dat verantwoordelijk is voor de betrekkingen met Hong Kong en Macau, werd in 1993 geopend, en China heeft erin toegestemd dat dit Bureau ook na de soevereiniteitsoverdracht nog als een onafhankelijke eenheid zal blijven functioneren. Ook in de werking van de handels- en samenwerkingsovereenkomst met Macau van 1992 zal geen verandering worden gebracht. De betrekkingen in het kader van de WTO zullen blijven bestaan, aangezien Hong Kong en Macau elk zelfstandig bij deze organisatie zijn aangesloten. Er wordt reeds bilateraal samengewerkt om banden te leggen op het gebied van douane, normen, cultuur, universiteiten en bedrijfsleven. Maar de EU zal ook trachten te profiteren van de bijzondere mogelijkheden die in de komende jaren door nauwere betrekkingen worden geboden:

• beide grondgebieden hebben een belangrijke rol te spelen als toegangsweg tot andere regio's van China, en kunnen optreden als de belangrijkste bevorderaars van meer Europese handel met en investeringen in China;

de tradities van vrijhandel en internationalisme, waaraan Hong Kong en Macau zich houden. Deze tradities zijn een belangrijk voorbeeld, zowel voor China als voor de betrokken regio in haar geheel. Daardoor is er waarschijnlijk een blijvende rol als EU-partners voor deze grondgebieden weggelegd, naarmate de nieuwe WTO-dialoog zich in de komende jaren uitbreidt.

B.4 VOORSTELLEN

Zowel de Europese Unie als China zijn belangrijke spelers op het algemene wereldtoneel. Zij zouden dan ook een allesomvattende, bilaterale dialoog op lange termijn moeten aangaan. De EU zou in het bijzonder de volgende doelstellingen moeten nastreven:

- bevordering van een dialoog over regionale en algemene veiligheidsvraagstukken, waarmee China wordt aangemoedigd zich ten volle in de internationale gemeenschap hiervoor in te zetten door dit land toegang te geven tot alle belangrijke internationale instrumenten voor de niet-verspreiding van en de controle op wapens;
- praktische steun voor de trend om het openbare bestuursstelsel in China zodanig te hervormen, dat het gebaseerd is op begrippen als civiele samenleving en rechtsstaat;
- uitwerking van een programma voor daadwerkelijke, gecoördineerde samenwerking op wettelijk en juridisch gebied;
- steun voor de beginselen van de gemeenschappelijke verklaringen inzake de soevereiniteitsoverdracht van Hong Kong en Macau.

C. ECONOMISCHE EN COMMERCIELE BETREKKINGEN: DE OPKOMST VAN EEN NIEUWE ECONOMISCHE MACHT

Het zestien jaar geleden door Deng Xiaoping op gang gebrachte economische hervormingsproces heeft het economische en sociale patroon in China ingrijpend gewijzigd. Ondanks dat het nog in een groei stadium verkeert, heeft het reeds alle oorspronkelijke verwachtingen overtroffen.

Het is in Europa's belang dat deze trend als onomkeerbaar wordt beschouwd. Ook al verschilt men in Beijing nog steeds van mening over het hervormingstempo en over specifieke maatregelen, dan nog zijn de hoogstgeplaatste Chinese leiders het er toch wel onderling over eens dat de hervormingen moeten worden uitgediept en uitgebreid om het in China's grondwet aangegeven doel te bereiken, namelijk om tegen het einde van de eeuw tot een "Socialistische Markteconomie" te komen (zie bijlage 1). Dit proces heeft zich sinds 1992 versneld en tot nieuwe gebieden uitgestrekt: van het bank- en belastingwezen tot onroerend goed en infrastructuur. Nieuwe sectoren en regio's hebben zich opengesteld voor particuliere - waaronder ook buitenlandse - bedrijvigheid. Toch heeft China nog verre van een volledige markteconomie; met behoorlijke sociale bescherming, waaronder ook vrijheid van vereniging voor werknemers. De hervorming van de staatsindustrie en de totstandbrenging van een sociale zekerheidsstelsel om de gevolgen daarvan op te vangen blijven de grote uitdagingen van de toekomst. De totstandbrenging van een doeltreffend, naar behoren toegepast wettelijk kader is een essentiële schakel in deze keten.

De hervormingen hebben de structuur van China's economie onherkenbaar veranderd. Zowel collectieve als particuliere en vanuit het buitenland gefinancierde bedrijven produceren en verkopen veel meer dan de helft van China's industrieproducten. Terwijl nog maar tien jaar geleden meer dan 80% van de industrieproductie onder de verplichte planning viel, bedraagt dit cijfer thans nog slechts 15%. Hetzelfde geldt voor verschillende vormen van prijscontrole, die momenteel van invloed zijn op minder dan 10% van de kleinhandelsverkoop. Het aandeel van de openbare industrie in de totale productie is van 77% tot 44% gezakt en het publieke aandeel in de kleinhandelsafzet is zelfs nog meer gedaald. Ook al dienen deze cijfers omzichtig te worden beschouwd, aangezien de produktiefactormarkten in China meer gecontroleerd blijven dan de goederenmarkten, dan nog vertonen zij duidelijk een gestadige trend naar liberalisering van de economie.

Sinds de hervormingen op gang werden gebracht is China's macroeconomische prestatie alleen maar als opvallend goed te beschrijven. Gedurende de jaren 1980 bereikten de groeipercentages van het BNP rond 9%; tijdens de afgelopen drie jaar was dit 12-13%, terwijl de industrieproductie en de investeringen jarenlang met meer dan 20% toenamen.

Tussen 1979 en 1994 steeg China's totale handelsbalans van 20 miljard \$ tot 237 miljard \$, terwijl de handel tweemaal zo snel groeide als de productie. Ondanks schommelingen, ziet China's handelsbalans er gezond uit en lijken de buitenlandse deviezenreserves van dit land toereikend te zijn om de gevolgen van een grote buitenlandse schuld te kunnen opvangen.

Een schaduw in dit over het algemeen rooskleurige beeld is het steeds snellere inflatietempo. De redenen daarvoor zijn van structurele aard en te wijten aan een onontwikkeld monetair beleid en een expansief fiscaal beleid. Er bestaan ook nog andere structurele wanverhoudingen, die de toekomstige ontwikkeling zouden kunnen ondermijnen. De van oudsher bestaande verschillen tussen de kustgebieden en het binnenland worden snel groter, hetgeen massale migratiebewegingen, infrastructuurknelpunten en een achteruitgang van het milieu ten gevolge heeft. De onvermijdelijke overheveling van de productie van de openbare industrie naar de particuliere sector en de productieverlangzaming in de landbouwsector zouden tot massale werkeloosheid kunnen leiden.

De EU heeft veel te bieden om China bij zijn moeizame overgangsproces te helpen. Een uitwisseling van ervaringen en informatie zou China's hervormingsstreven kunnen steunen en daarbij tevens Europa meer inzicht geven in de moderne Chinese economie. Er is reeds opleiding aan economen gegeven als onderdeel van het samenwerkingsprogramma EG-China; een economische dialoog op gebieden als monetair beleid tussen ambtenaren zou de volgende stap kunnen zijn.

Een ander potentieel gebied voor een vruchtbare dialoog is het sociaal beleid. Met een uitwisseling zou een belangrijke basis kunnen worden gelegd om de uitwerking van het sociale beleid in de jaren 1990 en daarna te bespreken. Onder een dergelijke dialoog zou ook de opstelling van internationaal erkende arbeidsnormen kunnen vallen, zoals b.v. de normen van de Internationale Arbeidsorganisatie op terreinen als kinder- en gevangenenarbeid.

Een ander belangrijk element is de betrekking van China bij de belangrijkste internationale economische organisaties. In het geval van de handel zou dit erop neerkomen dat China lid wordt van de WTO (zie deel C.3).

Maar het belang van China voor de wereldeconomie dient ook door andere organisaties te worden erkend. Het op de OESO-Ministersvergadering van mei 1995 genomen besluit om een nieuwe dialoog met China te bevorderen is een verheugend verschijnsel; Europa dient zich

erover te beraden hoe deze handen in een realiteit kunnen worden omgezet. Ook zou de G-7 moeten nagaan hoe er bij zijn besprekingen rekening kan worden gehouden met het steeds grotere economische belang van China.

De opzienbarende veranderingen in de Chinese economie zijn onvermijdelijk van grote invloed geweest op de handel tussen de EU en China. In totaal was met deze handel over en weer in 1993 30 miljard ecu gemiddeld, en in 1994 naar schatting 35 miljard ecu.

Sinds de aanvang van de hervormingen in China heeft de handel EU-China zich meer dan verveertvoudigd (zie bijlage 2). Maar de uitvoer van de EU heeft geen gelijke tred gehouden met de invoer. Het halverwege de jaren '80 te constateren handelsoverschot van de EU is veranderd in een bilateraal handelstekort, dat de afgelopen vier jaar van de orde van grootte van 8-10 miljard ecu is gebleven. Dit is echter niets vergeleken bij het handelstekort van de VS met China, en het aandeel van de EU-invoer dat door uitvoer wordt gedekt (55%) is veel hoger dan dat van de VS (26% in 1993). Bovendien groeide het aandeel van de EU in de totale invoer van China in de eerste helft van deze tien jaar van 11% tot 15%: een betere exportprestatie dan die van de VS op de Chinese markt (die slechts langzaam tot 12% gestegen is), maar een minder goed exportresultaat dan het Japanse (22%). Het marktaandeel van de EU in China is zelfs hoger dan dat van de Unie in andere delen van de Aziatische regio.

Op het gebied van directe investeringen, één van de vitale elementen van China's hervormingen, is het beeld minder rooskleurig voor Europa. Het aandeel van de EU in de totale directe investeringen in China (rond 4%) blijft veel lager dan het EU-aandeel in andere markten in opkomst. De EU-bedrijven blijven duidelijk achterop, niet alleen bij ondernemingen uit Hong Kong en andere door Chinezen overzee gedreven ondernemingen, maar ook bij Noord Amerikaanse en Japanse bedrijven.

Tijdens de periode 1979-1993 investeerde het bedrijfsleven uit de EU (15 landen) in totaal voor 2,5 miljard \$ (er was 7,3 miljard \$ toegezegd) in ongeveer 3.000 projecten. Dit is minder dan de helft van de investeringen van hetzij Noord Amerikaanse, hetzij Japanse bedrijven. Ook al schijnen de EU-projecten over het algemeen groter te zijn dan die van hun concurrenten en ook al zijn sommige daarvan de onbetwiste leiders in sleutelsectoren van China's industrie (zoals in de automobiel-, de telecommunicatie- of de farmaceuticasector), dan nog krijgt zowel het Chinese, als het Europese en het buitenlandse bedrijfsleven duidelijk de indruk dat EU-bedrijven minder dynamisch zijn dan hun concurrenten op de Chinese markt - en dus bepaalde kansen missen. Dit zou niet alleen ongunstige gevolgen kunnen hebben voor de toekomstige handel, maar ook de algemene concurrentiepositie van de EU kunnen verzwakken.

Uiteraard is het aan elk bedrijf om de voor- en nadelen van zo'n moeilijke onderneming als een investering in China te evalueren. Het lange termijn-perspectief van grote bedrijven, die bereid zijn verliezen op korte termijn te lijden om een strategische aanwezigheid op de markt op te bouwen, behoort gewoonlijk niet tot de mogelijkheden van het midden- en kleinbedrijf. Toch zouden kleinere firma's profijt kunnen trekken uit mogelijkheden met kortere aflossings- en rendementstermijnen en beperktere oorspronkelijke doelstellingen: een aantrekkelijke optie in tijden van onzekerheid. De uitdaging voor Europa is niet om de mogelijkheden te vinden maar slechts om eventuele gaten in de Chinese markt met evenveel energie te verkennen als onze belangrijkste rivalen.

En in de allerlaatste plaats zou de EU moeten trachten bedrijven uit de EU te helpen bij het nemen van terzake kundige investeringsbeslissingen over de mogelijkheden in China, door betere voorlichting over investeringsvoorwaarden en -kansen in beide richtingen te bevorderen, evenals directe contacten tussen het bedrijfsleven van beide partijen.

C.2 EEN UNIEK ECONOMISCH STELSEL

Informatie en contacten zijn echter op zichzelf niet voldoende om de problemen op te lossen waarmee degenen die trachten handel te drijven met China en daar te investeren te kampen hebben.

China heeft de afgelopen jaren enorme vooruitgang geboekt met de liberalisering van zijn handelsregeling en de openstelling van zijn economie voor de rest van de wereld. De tarieven zijn verlaagd, er zijn handelsrechten verleend aan firma's op ruimere basis, de tweeledige wisselkoers is eengemaakt, er zijn buitenlandse investeringen aangetrokken op grote schaal terwijl ook de grondslag werd gelegd voor een efficiënte juridische structuur om met eigendomsrechten om te gaan.

Ook al zijn deze maatregelen belangrijke stappen voorwaarts, dan nog zijn zij duidelijk ontoereikend om het Chinese handelstelsel verenigbaar te maken met internationaal aanvaarde regels. Het recht om goederen in China te importeren en vanuit China te exporteren blijft grotendeels een staatsmonopolie. De douanerechten zijn afschrikwekkend hoog, in het bijzonder voor tal van gebruiksgoederen (bovendien worden zij naar believen toegepast). Er zijn tal van niet-tarifaire maatregelen, als vergunningen en quota. Voor de import blijven vele, onbillijk gunstige voorwaarden gelden, de verschillende vormen van buitenlandse deviezencontrole blijven een belangrijk obstakel en er worden nieuwe technische belemmeringen ingevoerd om de invoer te bemoeilijken. Doorzichtigheid blijft een groot probleem als gevolg van niet-bekendgemaakte administratieve regels en orders en van geheime handelsplannen voor sommige produkten. Dit zijn slechts drie voorbeelden; in bijlage 3 vindt men een volledig overzicht.

De EU heeft haar pogingen om de handelsregels met de WTO verenigbaar te maken en om de toegang tot de markt en tot het investeringsmilieu in China te verbeteren toegespitst op de multilaterale onderhandelingen om China lid te doen worden van de WTO, en op bilaterale handelsvergaderingen. Het daarbij nagestreefde doel is logisch en consistent: te komen tot de toepassing van algemene, internationaal overeengekomen handelsprincipes en, tegelijkertijd, tot de behandeling van specifieke vraagstukken van gemeenschappelijk belang.

C.3 LIDMAATSCHAP VAN DE WERELDHANDELSORGANISATIE

Daar China een oprichtend lid van de GATT is en opnieuw een belangrijke speler op het wereldmarkttooneel, is het feit dat dit land lid wordt van de Wereldhandelsorganisatie in het belang van alle handelsdrijvende naties. Sinds China's aanvraag, in juli 1986, om weer tot de GATT te worden toegelaten, heeft de EU er altijd naar gestreefd dat er sneller vooruitgang werd geboekt met het nemen van een beslissing inzake het lidmaatschap van China, onder voorwaarden waarmee zowel het vermogen van China om aan de vele vereisten van het WTO-lidmaatschap te voldoen als de integriteit van het WTO-stelsel wordt gegarandeerd.

De EU heeft een vooraanstaande rol gespeeld bij de onderhandelingen, in het bijzonder bij de vaststelling van het beginsel dat de meeste verbintenissen die China bij zijn toetreding tot de WTO zal aangaan vanaf de datum van lidmaatschap moeten worden uitgevoerd, maar dat sommige daarvan onder multilateraal toezicht zouden kunnen worden toegepast, gedurende een specifiek tijdvak na China's toetreding tot de WTO. In deze algemene aanpak komt tot uiting dan men bereid is welwillend begrip te tonen voor het feit dat China een land is dat zich snel aan het ontwikkelen is, maar in belangrijke opzichten nog niet een ontwikkelde economie is geworden, met alle kenmerken van een markteconomiesysteem in de ware zins des woords.

Ondanks de opschorting van deze onderhandelingen tegen eind 1994 blijft de Commissie geloven dat de structuur van de vorig jaar door de Europese partij voorgestelde regeling, die later werd overgenomen door de voorzitter van de GATT-werkgroep over China, geldig blijft. Om een regeling te kunnen treffen, moeten zowel China als zijn handelspartners thans extra politieke verbintenissen aangaan. De volledige opneming van China in het WTO-stelsel is in het belang van alle betrokken partijen: voor de WTO-leden zou dit mede een waarborg kunnen zijn voor de voortzetting van China's hervormingsproces totdat er een "volwassen" markteconomie tot stand is gekomen, en voor China zou dit garanderen dat zijn goederen en diensten vrije toegang krijgen tot exportmarkten overal ter wereld. Ook al zijn er de afgelopen weken opnieuw contacten gelegd, dan blijft het nog te bezien of er grondige WTO-onderhandelingen kunnen worden hervat en of er binnenkort een regeling kan worden getroffen.

Naar onze mening zijn de belangrijkste resterende vraagstukken:

- verbintenissen op het gebied van invoertarieven. China dient bereid te zijn om zijn invoerrechten te binden aan niveaus die aan het einde van een uitvoeringsperiode zouden kunnen leiden tot een gewogen gemiddeld tarief, dat niet hoger is dan ongeveer tweemaal het OESO-gemiddelde;
- eerste verbintenissen op het gebied van handelsdiensten in alle sectoren waarover wordt onderhandeld. Deze verbintenissen dienen niet te worden ondermijnd door geografische belemmeringen, toegangsspecificaties of andere beletselen;
- de liberalisering van het buitenlandse handelsmonopolie, zo nodig met overgangsbepalingen. Een automatisch recht voor mensen - zowel uit eigen land als uit het buitenland - om rechtstreeks invoer- of uitvoerhandel in alle produkten te drijven is een hoeksteen van het WTO-stelsel, maar bestaat nog niet in China;
- toetreding van China tot de burgerluchtvaartcode en de overeenkomst inzake overheidsopdrachten van de Tokioronde. De uitvoering door China van de overeenkomst inzake overheidsopdrachten zal mogelijkheden scheppen in het buitenland en de regeringskosten in eigen land drukken, terwijl deze overeenkomst ook in verschillende stadia zou kunnen worden uitgevoerd;
- afschaffing door China van alle quota die niet in overeenstemming zijn met WTO-voorschriften en van andere niet-tarifaire belemmeringen, gedurende een overgangsperiode;
- China's industriebeleidsmaatregelen verenigbaar maken met de WTO;
- goedkeuring van de geëigende bepalingen inzake andere horizontale vraagstukken, zoals subsidies, normen, prijsbepaling door de staat, staatshandel en de afschaffing van uitvoerrechten;
- uitstippeling van een passende overgangsregeling voor de bescherming van de handel, die in gevallen van marktverstoring zou kunnen worden toegepast.

Behalve de vereisten om de nodige toegang te krijgen tot China's markt, als tegenwicht voor de daadwerkelijke toegang van Chinese uitvoerprodukten en investeringen op de markten van de WTO-leden, moet een essentiële allereerste voorwaarde van welke uiteindelijke regeling dan ook zijn dat China zich vastbesloten aan het beginsel van niet-discriminatie houdt. Dit zal een eerste voorwaarde zijn voor de steun van de EU voor welk geslaagd WTO-pakket dan ook.

Uit de bovenbeschreven aanpak blijkt dat het feit dat China momenteel in een overgangsperiode verkeert in zoverre wordt erkend, dat er wordt geopperd om met de techniek van overgangsperiodes te werken. Maar daarnaast wordt het principe gehuldigd dat sommige

beginselen van de internationale handelsorde zo fundamenteel zijn, dat van landen die aan die internationale handelsorde deelnemen redelijkerwijs mag worden verwacht dat zij die beginselen toepassen, ongeacht hun ontwikkelingsstadium.

C.4 BILATERALE HANDELSBESPREKINGEN

Sinds 1992 werden met de bilaterale handelsbesprekingen drie onderling met elkander verband houdende doelstellingen nagestreefd: China's economische en handelshervormingen bevorderen, China helpen om zich bij het multilaterale handelsstelsel aan te sluiten en een betere toegang tot de markt verwerven voor Europese goederen en diensten.

Deze dialoog werd in 1993 geïnstitutionaliseerd door een Werkgroep voor Economie en Handel. In 1994 werden er sectoriële vergaderingen belegd over intellectuele eigendomsrechten (IPR), landbouw en financiële diensten. Dit proces dient te worden voortgezet, met een uitbreiding van de handelsbesprekingen tot andere sectoren en een verruiming daarvan via discussies met voor verschillende sectoren bevoegde Ministeries als het enige middel om concrete resultaten te bereiken. Eén van de onderwerpen voor een mogelijke toekomstige dialoog zou concurrentiezaken kunnen zijn, daar samenwerking op dat gebied de internationale handel doeltreffender zal maken.

Tot dusver waren de belangrijkste resultaten (bijlage 3) oplossingen voor specifieke vraagstukken: van overtredingen van de voorschriften in verband met handelsmerken tot veterinaire beperkingen en andere technische belemmeringen. Ook al worden veel van de bilaterale aanvragen van de EU reeds besproken in het kader van het toetredingsproces tot de WTO, dan nog is het ook nuttig gebleken de problemen waarover de EU zich het meest bezorgd maakt bilateraal te bespreken.

Ook heeft een aanhoudende handelsdialoog Europa de gelegenheid gegeven om iedere vorm van discriminatierisico te voorkomen en ervoor te zorgen dat de ondernemers uit de EU in China dezelfde behandeling krijgen als hun concurrenten.

Dit is bijzonder belangrijk gebleken op terreinen waar de VS en China bilaterale overeenkomsten hebben gesloten, zoals intellectuele eigendom, zeevervoer en toegang tot de markt. In elk van deze gevallen - waaronder ook de in februari 1995 getroffen IPR-regeling - is China officieel de verbintenis aangegaan om personen en instanties uit de EU gelijk te behandelen.

Bilaterale besprekingen bieden ook de gelegenheid om een verband te leggen tussen handelsvraagstukken en samenwerkingsactiviteiten. Zo kwam bijvoorbeeld na de ondertekening van de onderling goedgekeurde notulen over de bescherming van de Intellectuele eigendomsrechten het technische bijstandsprogramma in verband met industriële eigendom tussen de EU en China tot stand. In het geval van de Intellectuele eigendomsrechten bijvoorbeeld, zou de bestaande samenwerking weleens doorslaggevend kunnen blijken om China de mogelijkheid te geven een aanvraag in te dienen op grond van de getekende overeenkomsten.

C.5 VOORSTELLEN

- a) De EU dient de hervormingen intensief te blijven steunen, als een wezenlijk onderdeel van haar handels- en samenwerkingsbeleid
- b) De Commissie is bereid om met de Chinese overheid een dialoog aan te gaan over economische, sociale en monetaire vraagstukken.

- c) De EU dient de dialoog tussen China en andere belangrijke instanties, zoals de OESO, te bevorderen en het "profiel" van China bij de debatten in de G-7 te verbeteren.
- d) De EU dient China's toetreding tot de WTO, onder de juiste voorwaarden en zo spoedig mogelijk, te blijven bevorderen, en nauw toezicht te houden op de wijze waarop China zich aan zijn WTO-verbintenissen houdt
- e) Om onze bilaterale handelsdialoog doeltreffender te maken, dient de EU:
 - de vergaderingen van de Werkgroep voor Economie en Handel vaker te beleggen,
 - de sectoriële vergaderingen in de drie sectoren, Intellectuele eigendomsrechten, Landbouw en Financiële Diensten, een bestendig karakter te geven, als permanente fora voor diepgaande besprekingen,
 - deze vergaderingen tot andere sectoren of onderwerpen uit te breiden (zoals technische handelsbelemmeringen, verbruiksgoederen, de vervoersector en concurrentie),
 - nadere contacten te leggen met sectoriële ministeries en provinciale overheden,
 - meer verband te leggen tussen handels- en investeringsbesprekingen en samenwerkingsactiviteiten (in sectoren als normen en overheidsopdrachten).
- f) Directe investeringen in China zullen ongetwijfeld van vitaal belang zijn, zowel om toegang te krijgen tot deze markt als om het algemeen concurrentievermogen van de EU-industrie op te voeren. Derhalve zou de EU een nieuw programma moeten uitwerken voor bedrijfssamenwerking met China (zie deel D.2)

D. SAMENWERKING DE NIEUWE PRIORITEITEN

China is een zeer groot land en de samenwerkingsmiddelen waarover de EU beschikt zijn beperkt. Ook al geeft men zich rekenschap van China's belang, dan nog zijn de voor de samenwerking met China uitgetrokken middelen gering gebleven. Krachtens de voornaamste begrotingslijnen voor ontwikkelingshulp en economische samenwerking in Azië werd gedurende de periode 1991-1994 elk jaar minder dan 20 miljoen ecu uitgetrokken. Dit bedrag is te vergelijken met de ongeveer 90 miljoen ecu voor India of met de 460 miljoen ecu voor de uit de vroegere Sovjet Unie voortgekomen landen, onder het TACIS-programma in 1994.

D.1 SAMENWERKINGSSTRATEGIE

Er dient voorrang te worden gegeven aan de volgende soorten activiteiten:

- samenwerking op terreinen die van vitaal belang zijn voor de Chinese economie;
- samenwerking die een katalysator-effect heeft op de beste praktijken binnen het Chinese stelsel;
- samenwerking ter ondersteuning en versterking van hervormingen.

Het samenwerkingsstreven van de EG dient zowel te worden geïntensiveerd als meer toegespitst op de verlening van steun voor hervormingen in alle geledingen van de Chinese maatschappij: hervormingen ter bevordering van de opnemings van China in het wereldhandels- en investeringsstelsel, hervorming van de onderontwikkelde, restrictieve civiele samenleving in China, hervormingen om China dichterbij de z.g. globale informatiemaatschappij te brengen, en hervormingen om te voorkomen dat er nog meer schade wordt toegebracht aan het fysieke milieu in China. De armoede op het platteland en in de steden, die voor miljoenen Chinezen een kwelling blijft - en de noodzaak om een zo grote bevolking van voedsel te voorzien, staan in het middelpunt van het beleid van de Chinese regering, en liggen ten grondslag aan alle vormen van EG-samenwerking.

Doeltreffendheid en effect op lange termijn blijven van vitaal belang.

De drie voornaamste doelstellingen voor de samenwerking tussen de EG en China zijn:

De Chinese regering geeft zich acut rekenschap van de tekorten in de basis aan vakkundigheid in China en van de enorme behoefte aan een verdere ontplooiing van het menselijk potentieel, naarmate de Chinese maatschappij en de Chinese economie zich ontwikkelen. Deze kerngedachte vindt steeds meer weerklank bij Europese ondernemers, die merken dat hun mogelijkheden om hun bedrijf in China uit te breiden worden beperkt door het gebrek aan doelgerichte vakkundigheid in dit land. Wij zouden moeten nagaan hoe Europa een logisch samenhangende bijdrage zou kunnen leveren tot onderwijs en opleiding. De EU zou moeten voortbouwen op de "China-Europe International Business School" (CEIBS) in Shanghai, om het puikje van de Europese deskundigheid - waaronder ook de in plaatselijke gemeenschappen opgedane ervaring met de beleidsvorming op het gebied van onderwijs en opleiding en de uitwerking van programma's - naar China te brengen. Wij moeten partners in andere provincies zien te vinden voor initiatieven ter bevordering van technische en beroepsopleiding. Eén mogelijkheid daarvoor zou zijn het volgen van het CEIBS-voorbeeld van een permanent centrum om tekorten aan vakbekwaamheid aan te pakken, op terreinen die van ingenieurskunde tot accountancy kunnen gaan. Wat de universiteiten betreft: er zijn 60.000 studenten uit China in de VS, maar slechts 6.000 in Europa: wij moeten onze inspanningen op het gebied van hoger onderwijs verdubbelen.

De economische en sociale hervormingen dienen te worden aangemoedigd via een meeromvattend programma ter ondersteuning van de hervormingen, dat van belang is voor allerlei Chinezen afzonderlijk, in verschillende beroepen en rangen en standen. In het bijzonder zou er steun en aanmoediging moeten worden gegeven aan de ontwikkeling van een rechtvaardig, efficiënt rechtsadministratiesysteem, via een uitbreiding van de samenwerking tussen de EU en haar Lid-Staten enerzijds en China anderzijds. Een aanpak die de moeite waard schijnt te zijn zou kunnen bestaan in de invoering van een samenwerkingsprogramma op legaal en juridisch gebied, via een de gehele EU omspannend uitwisselingsprogramma voor jonge juristen, rechters en, tenslotte, ambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de wet. Dit zou omzichtige coördinatie tussen de terzake bevoegde instanties in de Lid-Staten vereisen, maar (na een taalopleiding) stages kunnen opleveren bij Europese civielrechtelijke, administratieve en wellicht ook constitutionele rechtbanken, en ook bij speciaal daarvoor uitgekozen advocatenbureaus. Op sommige gebieden van dit project zou een voor Europeanen geldend tegenprestatieprogramma aantrekkelijk kunnen zijn.

De vergemakkelijking van de samenwerking tussen ondernemers in de particuliere sector door de EU en de Chinese regering zal een gezonde ontwikkeling van beide economieën vergemakkelijken. Deze overtuiging ligt ten grondslag aan een programma dat momenteel in uitwerking is voor samenwerking tussen het bedrijfsleven en waarmee drie centrale doelstellingen worden nagestreefd: de algemene verbetering van het bedrijfsklimaat in China steunen, nieuwe vaardigheden ontwikkelen die van centraal belang zijn voor het beheer en de administratie van de moderne Chinese economie, en het rechtstreeks aanmoedigen van

nauwere banden tussen de EU en Chinese bedrijven, via de verschaffing van informatie en de vergemakkelijking van persoonlijke contacten. Door de uitbreiding van de industriële samenwerking met China te steunen zal de EU vermoedelijk het ontstaan van Europese bedrijvigheid in China kracht bijzetten en nieuwe economische banden bevorderen. Deze doelstellingen staan reeds centraal bij allerlei bestaande initiatieven, maar hebben geen gelijke tred gehouden met de groei van de economische belangen en mogelijkheden van de EU in China.

Deze doelstellingen kunnen via een groot aantal uiteenlopende beleidsterreinen worden nagestreefd. Twee terreinen met een bijzonder potentieel voor toekomstige ontwikkeling zijn milieubescherming en wetenschappelijke en technologische samenwerking:

de uitdaging van het milieu, waarvoor een zich snel ontwikkelend China zich gesteld ziet, is door de Chinese regering erkend in haar programma voor de follow-up van de "Agenda 21" van de topconferentie van Rio, met de bijbehorende lijst van specifieke projecten die tot duurzame ontwikkeling moeten leiden. De problemen waarvoor China zich op milieugebied gesteld ziet hangen deels samen met het systeem - een gering besef van de consequenties op lange termijn van een gebrek aan actie - deels met de technologische achterstand en deels met het feit dat China zich de kosten van de naleving van hoge milieunormen niet meent te kunnen veroorloven. Het is van vitaal belang dat milieuoverwegingen in andere beleidsterreinen, zoals economische planning, worden opgenomen. Er is een nieuwe werkgroep opgericht om te bespreken hoe de EU de pogingen die China hiertoe doet het beste kan steunen. Wij moeten nagaan, hoe Europa een logisch samenhangende bijdrage kan leveren op een gebied waaromtrent aan de Chinese kant allerlei signalen worden uitgezonden. Voordat onze bijdrage op gang wordt gebracht, moet zij duidelijk worden uitgestippeld. Daarbij moet zo goed mogelijk gebruik worden gemaakt van de EU-deskundigheid op het gebied van milieubeleidsvorming en -technologie, waaronder ook technologie voor de produktie van "schone" energie. Derhalve is het van wezenlijk belang dat er bij alle initiatieven ten volle profijt wordt getrokken van de bereidheid van het Europese bedrijfsleven om verbintenissen aan te gaan met het oog op een technologisch partnerschap met China op lange termijn.

Wetenschappelijke en technische samenwerking bevordert een stimulerend samenwerkingsklimaat in het algemeen en helpt bij het zoeken naar wetenschappelijk gefundeerde oplossingen voor gewone, algemeen voorkomende problemen. De samenwerking met China op het gebied van wetenschap en technologie zou dan ook krachtens het Vierde Kaderprogramma van de Gemeenschap moeten worden voortgezet, ten einde Europa een stevigere wetenschappelijke en industriële grondslag te geven en bij te dragen tot andere vormen van samenwerking tussen de Gemeenschap en China. Voor de samenwerking op wetenschappelijk en technologisch gebied dient onderling aanvullende vakkundigheid uit geheel Europa en China te worden aangeboord, waarmee vernieuwend onderzoek kan worden gesteund en de ontwikkeling van menselijk en institutioneel "kapitaal" kan worden bevorderd, met bijzondere nadruk op de opleiding en mobiliteit van jonge onderzoekers.

D.2 VOORSTELLEN

De EG dient haar samenwerkingsprogramma op te voeren en ervoor te zorgen dat dit op de economische en politieke realiteit in China in de jaren 1990 is afgestemd.

Aangezien de beschikbare middelen beperkt zijn, vereist dit ook een duidelijke prioriteitskeuze en een toespitsing op de gekozen prioriteiten, veeleer dan een versnippering van inspanningen, die minder zou opleveren voor China en het samenwerkingsstreven van de EG in China zelf veel minder zichtbaar zou maken.

Momenteel zijn de financiële middelen ontoereikend om deze doelstellingen te bereiken, maar een verhoging van de begrotingsmiddelen is niet de enige weg om de actie van de EU in China doeltreffender te maken. De omvang van China maakt het bijzonder de moeite waard om de energie van de afzonderlijke Lid-Staten en de activiteiten van de EU als zodanig te bundelen, en om de middelen te concentreren. Ook zou de samenwerking centraal moeten staan bij de doelstelling om het "profiel" van de EU in China en dat van China in de EU te verbeteren. Bij de nieuwe samenwerkingsarbeid dient een informatiestrategie een uitgesproken onderdeel van alle belangrijke nieuwe projecten te zijn (zie deel E.2).

De mogelijkheden voor samenwerking tussen de EG en China dienen op de volgende terreinen te worden gezocht:

- Steun voor de ontwikkeling van het menselijk potentieel in China dient te volgen op de opening van de "China-Europe International Business School", met nieuwe initiatieven op verschillende niveaus, waaronder: een programma om banden en samenwerkingsverbanden tot stand te brengen tussen afzonderlijke instellingen voor hoger onderwijs in China en in de EU en om Chinese studenten de gelegenheid te geven van Europese vakkundigheid te profiteren, en een nieuw programma voor technisch en beroepsonderwijs, dat speciaal op de door economische subjecten in China aangegeven behoeften is afgestemd.
- De economische en sociale hervormingen dienen te worden doorgevoerd via opleiding en technische bijstand in sectoren die van vitaal belang zijn voor het hervormingsproces. In een tweede stadium van het IPR-opleidingsprogramma dient de nadruk op nieuwe gebieden te worden gelegd, zoals auteursrechten en uitvoeringsmaatregelen. Ook zou dit moeten worden gevolgd door nieuwe programma's op het gebied van kwaliteitsbewaking en standaardisering, en van overheidsopdrachten. Er zouden nieuwe vormen van samenwerking moeten worden georganiseerd om het ontstaan van een civiele samenleving in China te bevorderen, en in het bijzonder om de verbetering van de legale en juridische beroepen te steunen, ter versterking van de rechtsstaat in China.
- Men zou actie moeten blijven voeren om de armoede op het platteland en in de steden en het probleem van de landbouwproduktiviteit aan te pakken via een bevordering van de ontwikkeling van plaatselijke economieën. Alle initiatieven dienen te beantwoorden aan de behoeften van een zich snel veranderend China.
- Het bedrijfsleven in de EU en de technische expertise moeten bij een dialoog over de milieubescherming moeten worden betrokken, met een overdracht van EU-deskundigheid op milieubeleidsvormingsgebied en op Chinese omstandigheden afgestemde technologie naar sleutelsectoren als energie. Wij zouden uitwisselingen van informatie over het milieu tussen de Commissie, de Lid-Staten en China moeten bevorderen en de communicatie moeten verbeteren met andere organisaties die China helpen zijn milieu beter te beschermen.
- Een nieuw programma voor samenwerking tussen het bedrijfsleven over en weer zou de commerciële invalshoeken van veel samenwerkingsarbeid samen kunnen doen lopen en een uiterst belangrijk element kunnen zijn van een intensievere dialoog met het bedrijfsleven in de EU. Hierbij zouden twee nieuwe doelstellingen moeten worden nagestreefd:
 - bevordering van een uitwisseling over en weer van terzake dienende commerciële informatie en steun voor Europese en Chinese zakenlieden, via de oprichting van een netwerk van Bedrijfsinformatiecentra in China, in Chinese provincies waar maar weinig zakelijke contacten met China bestaan;
 - een vergemakkelijking van rechtstreekse contacten tussen het bedrijfsleven in sectoren met een bijzonder potentieel voor industriële samenwerking, via een gecoördineerd

programma voor samenwerking tussen bedrijven en handel van bedrijf tot bedrijf of investeringsseminars, zowel in Europa als in China.

Meer uitgebreide vormen van wetenschappelijke en technologische samenwerking krachtens het Vierde Kader programma van de Gemeenschap dienen te worden gebaseerd op een blijvend streven om onderzoek van hoge kwaliteit te bevorderen op sleutelgebieden van de samenwerking met China.

Projecten die niet van vitaal belang zijn voor deze doelstellingen dienen langzamerhand te worden opgeheven of niet verlengd.

E. COÖRDINATIE EN VOORLICHTING

E.1 EEN BELEIDSAANPAK DIE IS AFGESTEMD OP EEN ZICH VERANDEREND CHINA

China is in een veranderingsproces gewikkeld. Europa's beleidsmaatregelen, zoals in het voorgaande uiteengezet, kunnen zowel de hervormingstrend in China steunen als onzekerheden omtrent de toekomstige richting van het Chinese (en het Europese) binnenlandse beleid opheffen. De ontwikkeling van de relatie tussen Europa en China moet een duurzaam doel op lange termijn zijn.

De EU zou er bij haar beleid naar moeten streven de in het voorgaande uitgebreid uiteengezette doelstellingen bevorderen, maar ook zou zij soepel genoeg moeten zijn om met de onvermijdelijke onzekerheden in de toekomstige ontwikkeling van China te kunnen omgaan. De meeste waarnemers zijn het erover eens dat er zeer veel uiteenlopende, mogelijke toekomstige economische - en in het bijzonder politieke - scenario's bestaan voor de komende tientallen jaren. Maar wat ook de tijdelijke "ups and downs" in de nasleep van handelsruzie's of politieke geschillen mogen zijn, de EU zou bij haar beleid nooit haar strategische belangen in China uit het oog mogen verliezen.

De verschillende programma's en instrumenten waarover de EU beschikt zullen altijd kleinschalig zijn in vergelijking met een land van China's omvang. Tegelijkertijd zijn allerlei Lid-Staten zeer actief op gebieden als opleiding, technische bijstand, bevordering van zakelijke contacten en milieubescherming: allemaal prioriteiten van het EU-beleid. Er is veel te winnen bij een bundeling van de ervaringen en, zo nodig, de middelen bij de opzet en uitvoering van deze gemeenschappelijke activiteiten. Wanneer wij niet samenwerken, kunnen wij onze stem niet laten horen.

Verscheidene Chinese provincies hebben een grotere bevolking dan die van de grootste EU-Lid-Staten. Bovendien zijn er de afgelopen jaren speciale economische zones en andere ontwikkelingsgebieden als paddestoelen uit de grond gerezen, terwijl er ook een overdracht van economische macht heeft plaatsgehad, waarbij de verantwoordelijkheid voor de beleidsvorming op economisch en handelsgebied en de tenuitvoerlegging daarvan zich naar het provinciale niveau heeft verlegd. De provinciale overheden hebben veel macht op een groot aantal uiteenlopende beleidsterreinen. De institutionele gesprekspartners voor de EU zullen altijd de ministeries in Beijing zijn. Maar voor het EU-beleid is het belangrijk het belang van de provincies te erkennen, en voor de dialoog over sommige economische en samenwerkingsonderwerpen, om het provinciale niveau te bereiken.

In de Mededeling over de "Aziëstrategie" werd aangedrongen op een betere profilering van de Europese Unie in Azië. Gezien China's sterke culturele identiteit en taal, de tekortkomingen van het communicatiestelsel en de omvang van dit land, is China een bijzondere uitdaging.

De belangrijkste factor van het imago van de EU is ons beleid ten opzichte van China. De thans op gang gebrachte diepere politieke dialoog moet worden aangewend om meer de nadruk te leggen op de gemeenschappelijke belangen van de EU en China op lange termijn. De EU en China dienen allengs meer gewend te raken om samen te werken op een aantal verschillende beleidsterreinen en om over belangrijke gebieden van gemeenschappelijk belang te debatteren. Een nauwer economisch partnerschap zal ertoe bijdragen de nu reeds steeds meer met elkander vervlochten belangen van Europa en China te bevorderen. Door nauwere en beter toegespitste samenwerking zal de arbeid van de EU voor een bredere dwarsdoorsnede van de maatschappij toegankelijk zijn. Maar een actiever voorlichtingsbeleid in China is van vitaal belang om de EU een sterker "profiel" te geven.

Bovendien is men in Europa maar al te vaak niet op de hoogte van de EU-activiteiten in China, waardoor velen die een positieve bijdrage zouden kunnen leveren of nauwer bij de gang van zaken in dit land betrokken zouden kunnen raken, niet beseffen welke kansen daar voor het grijpen liggen. Wil er een meer diepgaand partnerschap ontstaan tussen de Europeanen en de Chinezen, dan dienen wederzijdse openheid en belangstelling te worden bevorderd. De voorlichting van het Europese publiek over de activiteiten van de EU dient te worden beschouwd als een wezenlijk onderdeel van de verantwoordelijkheid van de Commissie voor de uitvoering van het beleid.

E.2 VOORSTELLEN

Door een betere coördinatie zou het EU-beleid zoveel mogelijk effect moeten sorteren. Dit zou kunnen worden bereikt door de banden tussen de Lid-Staten, de Commissie en de particuliere sector - zowel in Europa als in China - nauwer aan te halen:

- Een groep van China-deskundigen zou (zoals de voor Japan en Korea bestaande groepen) als forum voor de uitwisseling van ideeën en informatie over China kunnen fungeren tussen deskundigen van de overheidsdiensten in de Lid-Staten en de Commissie-diensten, op alle beleidsterreinen.
- Ook zou nauwkeuriger moeten worden nagegaan of de samenwerkingsactiviteiten in China met de Lid-Staten en andere internationale organisaties beter kunnen worden gecoördineerd. Co-financiering zou voordelen kunnen opleveren in de vorm van een bundeling van ervaring en kracht (de Commissie beheert slechts ongeveer 8% van de totale EU-bijstand aan China, maar verleent liever giften dan "zachte" leningen). Er zou een medefinancieringsfaciliteit kunnen worden ingevoerd om elk jaar een bepaald aandeel van de middelen opzij te leggen voor gezamenlijke projecten met de Lid-Staten. Ook door initiatieven als bedrijfsdienstverleningscentra of culturele centra in één plaats bijeen te brengen, zou de aanwezigheid van de EU in China wellicht mede kunnen worden bestendigd; in "Europahuizen" in grote provincieplaatsen zouden allerlei verschillende activiteiten kunnen worden ontplooid.
- Een Raad voor het EU-bedrijfsleven te Beijing, die als spreekbuis voor het bedrijfsleven uit de EU in China zou kunnen dienen en voordeel zou kunnen trekken uit de bestaande samenwerkingsverbanden - zowel in China als in Europa - zou helpen de standpunten van het Europese bedrijfsleven te verwoorden en belangrijk materiaal kunnen leveren voor beleidsuitwerking.

- Het bedrijfsleven, de Commissie en de Lid-Staten zouden ook moeten worden bijeengebracht in sectoriële comités, ten einde daadwerkelijk toezicht te bevorderen, niet alleen op de naleving van China's WTO-verbintenissen maar, meer in het algemeen, ook van China's nieuwe handelswetgeving.
- Het bedrijfsleven zou ook nauwer kunnen worden betrokken bij het "sponsorship" van door de EU gefinancierde samenwerkingsprojecten (zoals reeds het geval is met de "China-Europe International Business School" in Shanghai). Uiteraard is het van essentieel belang de EU-industrie nauw hierbij te betrekken, niet alleen om te bevorderen dat aan de echte behoeften van de industrie wordt voldaan, maar ook om voor een hechte band tussen de EU-initiatieven en het bedrijfsleven te zorgen, waardoor dergelijke samenwerking in overeenstemming blijft met de economische realiteit.

Een voorlichtingsstrategie voor China zou een groot aantal initiatieven kunnen omvatten, om de media en de opinievormers in China meer inzicht in de EU te geven en om een groter Europees publiek beter te doen voorlichten over EU-initiatieven:

- Beter toegespitste voorlichtingsproducten en intensievere pers- en voorlichtingsactiviteiten. Een manier om een invloedrijk publiek te bereiken - zowel in Europa als in China - zou de publikatie van een professioneel uitgegeven, regelmatig verschijnend blad kunnen zijn, zoals de bladen die reeds in de Verenigde Staten en in Rusland verschijnen. Een andere manier, die een voorzichtige uitvoerbaarheidsstudie vereist, is de creatie van Europese "inputs" voor de groeiende Chinese elektronische informatiemaatschappij. Ook zou het onderdeel "voorlichting" bij de samenwerkingsarbeid groter moeten zijn.
- Betere coördinatie met de culturele activiteiten van de Lid-Staten in China. De Raad zou de Lid-Staten kunnen verzoeken om, waar mogelijk, een Europees element in hun culturele initiatieven in China op te nemen.
- Uitbreiding van het huidige EU-bezoekersprogramma, waarbij de Commissie vertegenwoordigers van de media-wereld en opinievormers naar Brussel en naar tenminste twee Lid-Staten uitnodigt.

Het beter opnemen in netwerken van hen die bij de samenwerkingsarbeid zijn betrokken.

- Bevordering van de ontwikkeling van Europese studies in China, als onderdeel van het voorgestelde programma voor samenwerking tussen universiteiten (zie deel D.2), om op den duur een beter beeld van de EU op te bouwen in China. Steun ter bevordering van de kennis omtrent China in Europa, via de bevordering van onderzoek en samenwerkingsverbanden tussen degenen die Chinese studies verrichten in Europa. Ook dienen wij het nut van de Europese Documentatiecentra in China opnieuw onder de loep te nemen.

F. CONCLUSIES

China is in een veranderingsproces gewikkeld. Met de Europese beleidsmaatregelen, zoals in het voorgaande uiteengezet, kan zowel de hervormingstrend in China worden gesteund als iedere vorm van onzekerheid over de toekomst worden weggenomen. De ontwikkeling van de betrekkingen tussen de EU en China moet een aanhoudend en duurzaam nagestreefd doel op lange termijn zijn.

Door China's opkomst zien China en de wereld zich voor nieuwe uitdagingen en kansen gesteld. Het is in Europa's belang het huidige proces van economische en sociale hervormingen aan te

moedigen en duurzaam in stand te houden. Europa en China hebben een bilaterale relatie op lange termijn nodig om gedeelde doelstellingen te bereiken. Sommige van die doelstellingen - zoals het gemeenschappelijke belang dat zij hebben bij een soepele overgang voor Hong Kong en Macau - zijn gebaseerd op van oudsher bestaande banden. In andere komen nieuwe belangen tot uiting. Maar in beide gevallen kunnen Europa en China op tal van praktische manieren samenwerken: vooruitgang met het oog op volledige opnemings in de wereldmarkteconomie, versterking van de civiele samenleving, vermindering van de armoede, milieubescherming, ontwikkeling van het menselijk potentieel, wetenschappelijke en technologische ontwikkeling, de informatiemaatschappij en samenwerking op het gebied van handel en investeringen.

De Raad wordt verzocht:

- zijn goedkeuring te hechten aan de in deze Mededeling uiteengezette aanpak;
- om China ertoe aan te moedigen zich volledig te doen opnemen in de internationale gemeenschap
 - door de politieke dialoog tot alle onderwerpen van gemeenschappelijk belang en van algemene betekenis uit te breiden
 - door China's aanvraag om lid te worden van de WTO te steunen, op basis van duidelijke verbintenissen van dit land om tot een markteconomie in de ware zin des woords te komen;
- om een bijdrage te leveren tot hervormingen in China
 - door het EU-streven ter bevordering van de mensenrechten voort te zetten en de ontwikkeling van een civiele maatschappij in China te bevorderen door de openstelling van China te steunen, via openbare en particuliere bilaterale banden en via internationale dialoog in multilaterale fora
 - door de samenwerking te gebruiken om de volgende doelstellingen te bereiken: ontwikkeling van het menselijk potentieel, bevordering van economische en sociale hervormingen en samenwerking tussen economische subjecten, waaronder ook actie op het gebied van milieubescherming en van wetenschap en technologie;
- om de banden tussen de Europese Unie en China hechter te maken
 - door meer commerciële contacten te leggen ter verbetering van het klimaat voor het bedrijfsleven uit de EU in China en om meer toegang tot de markt te verkrijgen op een niet-discriminerende basis
 - door contacten tussen Europeanen en Chinezen te bevorderen, met bijzondere nadruk op samenwerking tussen het bedrijfsleven;

De Raad wordt verzocht de in deze mededeling uiteengezette strategie te bekrachtigen en om de Commissie, de Lid-Staten, het bedrijfsleven en andere economische subjecten uit te nodigen om medewerking te verlenen bij de uitvoering van de bovenvermelde aanpak. De Commissie is voornemens in de komende maanden vooruitgang met deze initiatieven te boeken.

BIJLAGE 1: ECONOMISCHE HERVORMINGEN IN CHINA

Naar aanleiding van de Derde Voltallige Vergadering op het Elfde Congres van de Chinese Communistische Partij, in december 1978, heeft Deng Xiaoping in China een ambitieus hervormingsproces op gang gebracht, dat zowel het Chinese economische stelsel als de betrekkingen van dit land met de wereldeconomie aanzienlijk heeft gewijzigd. Dit proces is niet soepel en evenwichtig verlopen en was ook niet het resultaat van een duidelijk omschreven, van hoger hand opgelegd plan. Integendeel, het werd op gang gehouden door een groot aantal uiteenlopende initiatieven op allerlei niveaus (centraal, plaatselijk, en individueel), hoofdzakelijk met vallen en opstaan, en heeft geleid tot een oneffen verloop met allerlei bijstellingen qua toespitsing en nadruk. Desalniettemin lijdt het geen twijfel dat de hervormingen de economie enorm veel nieuw leven hebben ingeblazen en de levensstandaard hebben verbeterd.

Tijdens de 16 jaar dat dit proces heeft geduurd, vallen verschillende fases te onderscheiden:

- a) Het op gang brengen van hervormingen en de nadruk op de Landbouw (december 1978 - september 1984): zoals logisch lijkt in een land met ongeveer 800 miljoen mensen die op het platteland wonen, werd de eerste hervormingsfase op de landbouw toegespitst. Tot de belangrijkste maatregelen behoorden een verhoging van de prijzen die de staat voor landbouwprodukten betaalde en de invoering van een systeem om via productiecontracten meer verantwoordelijkheidsgevoel aan te kweken, dat de volkscommunes verving en waarbij de individuele eigendom werd bevorderd. In contrast daarmee kwamen de hervormingen in de steden slechts aarzelend op gang. Van de grootste betekenis was wellicht de maatregel tot oprichting van speciale economische zones, om meer buitenlandse investeringen aan te trekken in vier kustgebieden.
- b) Pogingen om een marktconomie tot stand te brengen (oktober 1984 - september 1988): in deze fase werd getracht het probleem van de overheidsbedrijven en de prijsliberalisering aan te pakken, daar dat de twee voornaamste voorwaarden zijn voor verandering. Daarmee werd beoogd om (openbaar) eigendom en beheer van elkander te scheiden, via nieuwe wetgeving op gebieden als faillissement, en experimenten met aandelen en financiële markten. Ten aanzien van de deregulering van de prijzen werd vooruitgang geboekt met de meeste consumptiegoederen.
- c) Besnoeiing (oktober 1988 - december 1991): in deze fase trachtten de Chinese autoriteiten de oververhitte economie opnieuw onder controle te krijgen door de prijzen te bevriezen, de hervormingen stop te zetten en de investeringen enorm te besnoeien. Tijdens die periode werd het echter steeds duidelijker dat een decennium van hervormingen het vermogen van de regering om controle uit te oefenen op de economische subjecten sterk had verminderd. Zo werd de hervorming toch voortgezet op gebieden als prijzen en handel.
- d) Weeropgangbrenging in een hoger tempo (sinds januari 1992): in de huidige fase, die tijdens Deng Xiaoping's reis naar het Zuiden, in januari 1992, op gang werd gebracht, onderging het politieke en economische klimaat een drastische wijziging met een algemene toeloop naar versnelde hervormingen in alle takken van de economie, waaronder ook terreinen als dienstverlening of landgebruiksrechten, die vroeger weinig of niet door de hervormingen waren aangetast. Daarenboven werden nieuwe gebieden in het binnenland en bij de Yangtze-rivier (zoals Nanjing, Wuhan en Chongqing) opengesteld voor buitenlandse handel en investeringen. Er werden nieuwe maatregelen aangekondigd op uiterst belangrijke terreinen als bedrijfsleiding en prijsliberalisering. De nieuwe vennootschapswet ("Company Law") trad in 1994 in werking. De hervorming van het bankwezen werd op gang gebracht en het nieuwe belastingstelsel - waaronder ook de BTW en een andere verdeling van de fiscale middelen over Beijing en de provincies -

werd in 1994 tot wet verheven. De beslissing om de officiële wisselkoers op te heffen en de één-gemaakte wisselkoers de gelegenheid te geven om op de ruilmarkten te zweven (zij het ook op gecontroleerde wijze) is, met het nieuwe belastingstelsel, de meest recente vitale hervorming. Pogingen om een kredietbeperking op te leggen sorteerden in 1994 enig effect, maar de stuwkracht van de economie en de steeds grotere provinciale autonomie zorgden ervoor dat dit soort door de centrale regering gedane pogingen om de economie af te remmen slechts van beperkte invloed waren. Dergelijke hervormingen zijn in China's grondwet neergelegd onder de nieuwe formule "Socialistische Markteconomie".

Macroeconomische prestaties

Sinds de hervormingen op gang werden gebracht, heeft de groei van het BNP zich in China duidelijk versneld, met een gemiddelde van ongeveer 9% per jaar gedurende de jaren 1980. Zowel de industrie als de landbouw vertoonden een snellere groei dan in het verleden. Ook al nam de productie sneller toe in de industrie (met 12,6% per jaar gedurende de jaren '80) en vooral in de sector fabrikaten, dan nog was de versnelling van de productiegroei ook opzienbarend in de landbouwsector. Deze snelle groei ging echter gepaard met een steeds grotere inflatie. China had van oudsher praktisch geen inflatie, maar met de liberalisering van de productie en de prijzen veranderde deze trend abrupt en bereikte zij in 1989 een piek van meer dan 18%.

De Chinese economische prestaties sinds 1992 zijn alleen maar als opmerkelijk te beschrijven. De laatste drie jaar bereikte het BNP-groeipercentage 12,8%, 13,4% en 11,8%, met een stijging van de industrieproduktie met respectievelijk 13%, 20% en 21%. Vorig jaar vlogen de vaste activa omhoog met 29%. Maar de inflatie van ongeveer 25% in 1994 - tegenover 15% in 1993 - heeft nieuw voedsel gegeven aan de traditionele vrees voor oververhitting.

Een ander opzienbarend resultaat van de Chinese hervormingen was de snelle groei van de buitenlandse handel. Sinds 1979 groeide China's handel tweemaal zo snel als zijn productie: een duidelijk bewijs van China's nieuwe open deur politiek. Aan het begin van de hervormingsperiode, in 1978, was met de totale Chinese handel 20 miljard \$ gemeoid en was hij over het geheel genomen in evenwicht. Tegen 1994 was dit bedrag tot 237 miljard \$ gestegen. Bovendien vertoonde de Chinese handelsbalans, nadat er in 1985 handelsverliezen tot 15 miljoen \$ waren geleden, in 1990 opnieuw een overschot. Behalve het tekort van 12 miljard \$ in 1993, heeft China sindsdien aldoor overschotten gekend, bevorderd door wat bij de eenmaking van de munt in januari 1994 op een devaluatie van de yuan neerkwam. Deze goede handelsprestatie heeft bijgedragen tot een verlichting van de last van de buitenlandse schuld, waarover de Chinese beleidsmakers zich in de jaren 1980 bezorgd begonnen te maken; thans beschikt China over zeer gezonde buitenlandse deviezenreserves voor een bedrag van 50 miljard \$, ook al blijft de buitenlandse schuld aanzienlijk, namelijk 80 miljard \$.

Structurele Problemen

De economische hervormingen en de bloeiende handel zijn echter slechts in een paar Chinese provincies geconcentreerd. Op enkele uitzonderingen na, zijn de van oudsher bestaande regionale wanverhoudingen in China tussen de rijke, dynamische kuststreken in het zuid-oosten (vanaf Shanghai tot aan, zuidwaarts, Canton) en de meer achtergebleven gebieden in het binnenland, in het noorden en westen, sinds de hervormingen op gang werden gebracht, nog groter geworden. De totstandbrenging van vijf Speciale Economische Zones (Shenzhen, Zhuhai, Shantou, Xiamen en Hainan), gevolgd door de "openstelling" voor buitenlandse investeringen van 14 kuststeden en de invoering van vrijhandelszones en 5 open economische zones hebben de kloof tussen de "twee China's" verbreed. De gehele kustlijn, van het noorden tot het zuiden, is allengs een open zone geworden, met 11 provincies (292 steden en districten), die minder dan 5% van het Chinese grondgebied en ongeveer 17% van de bevolking uitmaken, maar die cenderde van China's BNP produceren.

Andere structurele problemen, zoals infrastructuurknelpunten en de achteruitgang van het milieu, dreigen een duurzame economische groei op lange termijn in China te ondermijnen. Problemen als de acute energietekorten, een vervoersstelsel dat duidelijk onefficiënt functioneert en niet in staat is om aan de vraag te voldoen, en het primitieve telecommunicatiestelsel, zullen zich beslist steeds ernstiger doen gevoelen, naarmate de economische groei zich sneller voltrekt en de investeringen in deze sleutelsectoren daarbij ver achter blijven. De achteruitgang van het milieu is reeds ernstig en ondanks dat de regering de gevaren van milieuschade op lange termijn inziet, is China's economische ontwikkelingsstrategie hoofdzakelijk gericht op het snel scheppen van rijkdom, waarbij de consequenties aan de toekomst worden overgelaten.

Van oudsher beschouwden China-waarnemers inflatie als het duidelijkste signaal van niet alleen economische moeilijkheden maar ook van toekomstige politieke problemen (en in 1989 bleken zij gelijk te hebben). Recente cijfers hebben weer gewezen op een oververhitting van de economie en een groeiende inflatie in de steden. Het monetaire beleid berust op kredietverlening en niet op rentevoeten of een openmarktpolitiek. Door de recente negatieve rentevoeten wordt oververhitting een risico. Ook het fiscale beleid en de bescherming van verlieslijdende staatsbedrijven zijn typisch inflatieverwekkend. Een toenemend begrotingstekort (meer dan 8% van het BBP) en een zich snel uitbreidende geldvoorraad zullen dit probleem waarschijnlijk nog verergeren.

De werkloosheid zou op den duur een veel ernstiger probleem kunnen worden, vooral wanneer de hervorming van de onefficiënte staatssector zich in sneller tempo voltrekt. Thans reeds heeft er zich een migratiebeweging op grote schaal voorgedaan van het arme westen naar de kuststeden - volgens sommige ramingen waren hiermee zelfs 100 miljoen mensen gemoeid.

De totstandbrenging van een "Socialistische markteconomie" op zijn Chinees

Het effect van meer dan tien jaar hervormingen is af te meten naar de mate waarin de markteconomie zich in China heeft ontwikkeld, als een manier om de productie te organiseren en als een wijze om de vraag op het aanbod af te stemmen. Met andere woorden: welke proportie van de Chinese productie is het resultaat van verplichte planning (in plaats van door elk bedrijf afzonderlijk genomen beslissingen) en welk aandeel van de Chinese prijzen staat onder controle (en wordt niet vrijelijk door de krachten op de markt bepaald). De ontwikkeling in het bedrijfseigendomsrecht is een andere sleutelfactor bij de beoordeling van de met de hervormingen geboekte vooruitgang.

- a) De verhouding tussen planning en markteconomie qua output en prijzen: het aandeel van de onder de verplichte planning vallende, individuele output is sterk verlaagd: van ongeveer 80% in het begin van de jaren 1980 tot nog slechts 17% in 1991. Met andere woorden: van een economie waarbij slechts 20% van de industrieproductie aan de verplichte produktiestreefcijfers ontsnapte, is China in een nieuwe situatie verzeild geraakt, waarbij minder dan 20% van deze productie onder de strikte controle van het plan stond. De recente liberalisering heeft de staatsproduktiequota nog verder doen dalen. De invloed van de staat is in China nog steeds op allerlei manieren voelbaar, maar de overheersende invloed van de planning behoort grotendeels tot het verleden. Dezelfde liberaliseringstrend is merkbaar bij de prijsbepaling. Volgens sommige schattingen is het aandeel van de produkten onder gecontroleerde prijzen voor de landbouw tot 22% teruggebracht, voor verbruiksgoederen tot 20% en voor produktiemiddelen tot 36%. Na een in 1993 aangekondigde, nieuwe liberaliseringsgolf viel nog slechts minder dan 10% van de kleinhandelsprijzen onder het staatsprijsbepalingssysteem.
- b) Eigendom: de diversifiëring van de eigendom van productie-eenheden en in het bijzonder de groei van de niet-overheidssector zijn een duidelijke aanwijzing van het ontstaan van een markteconomie. In 1978 waren 77,6% van de industrieproductie en 54,6% van de

kleinhandelsverkoop in handen van staatsbedrijven. Volgens de schattingen voor 1994 ligt het produktieaandeel van de bedrijven in staatshanden op 44% en hun aandeel in de kleinhandelsverkoop op slechts 41%. Gezien de recente groeipercentages in de verschillende sectoren, zal de niet-overheidssector ongetwijfeld een stijgende lijn blijven volgen. Een ander aspect was het steeds grotere aantal bedrijven van zeer uiteenlopende aard: van de ondernemingen in de voorsteden en de dorpen op het platteland tot de als paddestoelen uit de grond schietende, met buitenlands kapitaal gefinancierde "joint ventures".

- c) De "ijzeren rijstkom" aan stukken breken, d.w.z. een einde maken aan de "overlevingseconomie": de sleutel voor het Chinese hervormingsproces in de komende jaren is hoogstwaarschijnlijk het gevoelige onderwerp van de herstructurering van de grote, onefficiënte en verlies lijdende staatsindustrie, met haar meer dan 100.000 bedrijven, waarvan er ongeveer 11.000 middelgroot of groot van omvang zijn en die werkgelegenheid bieden aan ongeveer 100 miljoen werknemers, waarvan er éénderde zou kunnen worden ontslagen. Tegen 1994 werkte ongeveer 40% van de staatsbedrijven met verlies (volgens officiële berekeningen). In 1994 steeg hun gecombineerde verlies met 30% en zagen de bedrijven die nog geen verlies leden hun winst aanzienlijk teruglopen, waardoor het bedrijfsleven voor 4,7 miljard \$ door de overheid moest worden gesubsidieerd (60% van het totale overheidstekort). Ook de schuldenlast tussen de verschillende bedrijven onderling is plotseling toegenomen (volgens sommige ramingen tot 69 miljard \$), waardoor de herstructurering van China's staatsindustrie des te vitaler wordt, maar ook des te moeilijker.

Slaagt men er niet in de problemen in deze sector aan te pakken, dan zal dat China's moderniseringsstreven blijven ondermijnen; maar een destructieve aanpak zou enorme sociale, economische en politieke gevolgen kunnen hebben. Tot dusver zijn de hervormingen op dit gebied aarzelend geweest. Behalve een bescheiden poging om een onderscheid te maken tussen eigendom en beheer (het contractueel geregelde beheersverantwoordelijkheidssysteem) en om een gedeeltelijke scheiding tussen het bedrijfsleven en de staat tot stand te brengen door belasting te heffen op de winsten en de bedrijven tot op zekere hoogte de gelegenheid te geven zelfstandig over hun winsten te beschikken, hebben slechts weinig maatregelen de kern van dit probleem echt aangepakt. En ook al is dat het geval - zoals met de faillissementswet - dan blijven zij niet meer dan een verklaring van goede bedoelingen, die slechts sporadisch wordt toegepast. Over het geheel genomen blijft deze sector een ernstige rem voor China's toekomstige ontwikkeling.

De handel tussen de EU en China

Tegelijkertijd met de totale in een bloeiproces verkerende Chinese handel, is ook het bilaterale handelsverkeer tussen de EU en China plotseling sterk gestegen. In 1978 bedroeg de handel over en weer in totaal slechts 2,4 miljard ecu (EG - 9), maar tegen 1993 was dit cijfer omhoog geschoten tot 30,8 miljard ecu (EG - 12). Sinds het begin van de hervormingen in China heeft de handel tussen de EU en China zich bijna verdertienvoudigd (zie de bijlage met statistieken).

Tussen 1983 en 1987 vertoonde de EG een positieve handelsbalans, waarbij in 1985 een piek werd bereikt met een handelsoverschot ten opzichte van China van 3,2 miljard ecu. Sinds 1988 is deze stand van zaken echter volkomen veranderd. In dat jaar vertoonde China een handelsoverschot van 1,2 miljard ecu en van toen af aan tot in 1991 heeft dat handelsoverschot zich elk jaar verdubbeld. Na de verlangzaming van de groei van dit overschot in 1992, deed er zich in 1993 echter een ommekeer van deze trend voor. De EU-uitvoer groeide met 65%, hetgeen leidde tot de eerste vermindering van ons bilaterale handelstekort sinds 1988, namelijk tot 8,2 miljard ecu. Er zij op gewezen dat, in tegenstelling daarmee, het handelstekort van de VS ten opzichte van China in 1992 - 1994 snel bleef groeien en vorig jaar 30 miljard \$ bereikte. Maar uit de voor 1994 beschikbare cijfers valt af te leiden dat China's bilaterale handelsoverschot met de EU opnieuw aan het groeien is en wellicht meer dan 10 miljard ecu bedraagt.

Ondanks de vele pogingen die er zijn gedaan om na te gaan wat de oorzaken van de grote verschillen tussen de statistieken van de EU en van China zijn, blijven deze verschillen van betekenis. Zo gaven bijvoorbeeld de Chinese cijfers in 1993 een bilateraal handelsoverschot voor de EU te zien van 2,4 miljoen \$. Zowel Eurostat als een subgroep voor statistieken van de GATT verklaren deze verschillen als het resultaat van de verschillende zienswijzen over de manier waarop de wederuitvoer uit Hong Kong in de statistieken wordt verwerkt.

Wat de handel naar produktcategorie betreft, blijft de EU-uitvoer zich toespitsen op terreinen als machines - zowel mechanische als elektrische apparatuur - outillage voor vervoersmiddelen en atoomreactoren, die in 1993 meer dan 65% van de totale EU-export naar China uitmaakten. Ten aanzien van de Chinese uitvoer naar de EG blijven de belangrijkste produkten textiel en kleding (20% van de totale uitvoer), speelgoed, elektrisch materiaal, lederwaren en schoeisel. In 1993 vertegenwoordigden deze vijf categorieën tezamen meer dan 57% van de totale EG-invoer uit China.

Uit een analyse op langere termijn van de EU's handelsprestaties in China valt op te maken dat de Gemeenschap gedurende de jaren '80 haar marktaandeel in de Chinese invoermarkt enigszins heeft verloren. In 1980 had de EG (9) een aandeel van 12% in de Chinese invoer, terwijl de EG (10) in 1985 een aandeel van 13% bereikte. Maar in 1990 zag de EG (12) haar aandeel tot 11% dalen. Toch is deze geringe daling in gunstige zin te vergelijken met de achteruitgang van de aandelen van de VS (van 19% in 1980 tot 8% in 1990) en van Japan (van 26% in 1980 tot 10% in 1990) in de totale Chinese invoer tijdens dezelfde periode. Derhalve kan worden gesteld dat zowel de VS, als de EU en Japan in de jaren 1980 marktaandelen hebben verloren in China, maar dat de EU erin geslaagd is haar relatieve aandeel veel beter te bewaren dan haar concurrenten. Uit recente cijfers valt een groei van het marktaandeel voor de EU (rond 15%) af te leiden, die weliswaar veel geringer is dan die van Japan, maar indrukwekkender dan de stagnerende positie van de VS. Het verdient ook vermelding dat, in tegenstelling tot de VS, het aandeel van de EU in de Chinese markt groter is dan haar aandelen in andere Aziatische markten, zoals de NIC's, de ASEAN of Japan.

Een positieve factor bij de sterke stijging van China's uitvoer naar de EU was ongetwijfeld het SAP-systeem van de Gemeenschap. Er zij op gewezen dat China de laatste jaren verreweg het

meest van het EU-SAP heeft geprofiteerd. China's uitvoer met een SAP-voordeel is omhoog geschoten van 2,1 miljard ecu in 1988 tot 6,6 miljard ecu in 1992, en het Chinese aandeel in het totale voordelenpakket van het EG-stelsel steeg van 13,7% tot 22,2%: driemaal zoveel als het land dat na China het meest van dit systeem profiteert.

Investerings

Ook de buitenlandse leningen en directe buitenlandse investeringen (FDI) in China zijn sinds het begin van de hervormingen snel gestegen. In 1992 en 1993 deed er zich een explosie van directe buitenlandse investeringen voor. Tijdens de periode 1979-1992 sloot China voor ongeveer 75 miljard \$ aan leningen (waarvan momenteel 60 miljard \$ is afgelost), terwijl buitenlandse bedrijven 90.710 "joint ventures" hebben opgezet, voor een totale gecontracteerde waarde van 110 miljard \$, waarvan 36 miljard \$ daadwerkelijk geïnvesteerd werd. In 1993 zijn de directe buitenlandse investeringen in China zelfs nog sneller gegroeid: tot 111 miljard \$ aan contracten, waarvan 25,8 miljard daadwerkelijk voor de 83.000 nieuw opgerichte "joint ventures" werd gebruikt. Uit de cijfers voor 1994 valt een afname van het aantal projecten (47.490) en gecontracteerde directe buitenlandse investeringen te constateren (veel van deze laatste waren niet meer dan Chinees kapitaal dat via Hong Kong werd geïnvesteerd om in aanmerking te komen voor een voordelige FDI-regeling), maar ook een groei van het daadwerkelijk geïnvesteerde buitenlands kapitaal tot meer dan 33,8 miljard \$. Alles bij elkaar zijn er in de periode 1979-1994 meer dan 221.000 "joint ventures" opgericht, waarvoor 301 miljard \$ is toegezegd en meer dan 95 miljard \$ daadwerkelijk in China geïnvesteerd. Zij bieden werkgelegenheid aan ongeveer 12 miljoen Chinese werknemers en nemen ongeveer 40% van China's totale buitenlandse handel voor hun rekening.

Verreweg de grootste investeerders in China zijn bedrijven uit Hong Kong en Macau, met 114.147 projecten, voor 150 miljard \$ aan contracten en ongeveer 50 miljard \$ aan investeringen tussen 1979 en 1993. Dit komt neer op ongeveer tweederde van de projecten en contracten en op driekwart van het daadwerkelijk geïnvesteerde buitenlandse kapitaal. Taiwan komt op de tweede plaats, waardoor het aandeel van de directe buitenlandse investeringen van Chinese herkomst tot 3/4 stijgt. Voor de rest kan de investeringsprestatie van de EU, de VS en Japan tijdens de periode 1979-1993 als volgt worden samengevat:

	Projecten	Contracten (miljoen \$)	Geïnvesteerd kapitaal (miljoen \$)
EU (12)	2.741	6.952	2.442
EU (15)	3.070	7.319	2.549
VS	12.019	14.659	5.237
JAPAN	7.182	8.935	5.203

De EU vertoont dan ook een investeringsachterstand ten opzichte van haar belangrijkste concurrenten, zowel qua aantal "joint ventures" als qua geïnvesteerd kapitaal. Deze cijfers tonen echter aan dat de gemiddelde omvang van de EU-projecten over het algemeen groter is dan die van andere herkomst. De VS en Japan hebben elk een soortgelijk bedrag in Taiwan geïnvesteerd: 5 miljard \$, dat wil zeggen meer dan tweemaal zo veel als de EU. Opgesplitst naar Lid-Staten, zijn de grootste investeerders in China:

	Projecten	Gecontracteerd kapitaal (miljoen \$)	Geïnvesteerd kapitaal (miljoen \$)
FRANKRIJK	547	920	602
VK	616	3.018	578
DUITSLAN	569	1.458	527
D			
ITALIË	467	552	379

1993-1994 COMMUNITY TRADE WITH CHINA

Ecu millions

EUR 12	D	F	I	NL	B/L	UK	Ir	DK	GR	E	P
<u>JANUARY-DECEMBER 1994</u>											
IMPORT	22 706	7 644	2 651	2 629	1 732	1 484	4 280	207	233	1 174	136
EXPORT	12 447	5 320	1 826	1 921	537	910	1 060	27	15	672	14
BALANCE	-10 259	-2 324	-825	-708	-1 195	-574	-3 220	-180	-218	-502	-122
<u>JANUARY-DECEMBER 1993</u>											
IMPORT	19 639	6 869	2 397	2 214	1 403	1 263	3 509	205	248	870	158
EXPORT	11 339	4 955	1 377	2 108	596	608	946	25	36	547	26
BALANCE	-8 300	-1 914	-1 020	-106	-807	-655	-2 563	-180	-212	-323	-132

From January-December 1993 until January-December 1994, EC imports increased 15,6%, the exports 9,8% and the community balance passed from -8 300 to -10 527 millions of Ecu.

Source: EUROSTAT - Estimate for november-december 1994, for the Netherlands and Greece

1992-1993 COMMUNITY TRADE WITH CHINA
Ecu millions

EUR 12	D	F	I	NL	B/L	UK	Ir	DK	GR	E	P
<u>JANUARY-DECEMBER 1993</u>											
IMPORT	19 528	6 868	2 420	2 215	1 276	3 509	205	502	248	875	157
EXPORT	11 302	4 955	1 338	2 108	608	946	25	114	36	544	29
BALANCE	-8 236	-1 913	-1 082	-107	-677	-2 563	-180	-388	-212	-331	-128
<u>JANUARY-DECEMBER 1992</u>											
IMPORT	16 783	5 423	1 941	2 148	1 603	2 672	140	545	184	1 031	84
EXPORT	6 852	2 852	1 250	1 144	340	578	12	98	14	209	14
BALANCE	-9 931	-2 571	-691	-1 004	-1 263	-2 094	-128	-447	-170	-822	-70

From January-December 1992 until January-December 1993, community imports increased 16,4%, exports 64,9% and the community balance passed from -9 931 to -8 236 Ecu millions (-17%).

Source: EUROSTAT

1985-1993 COMMUNITY TRADE WITH CHINA

Source: EUROSTAT - EUR 12

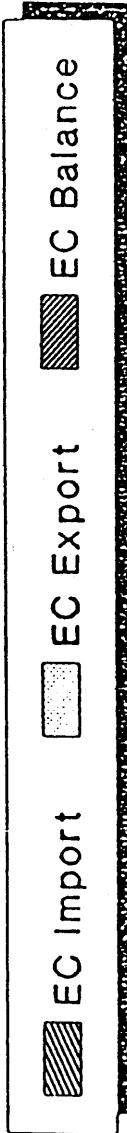
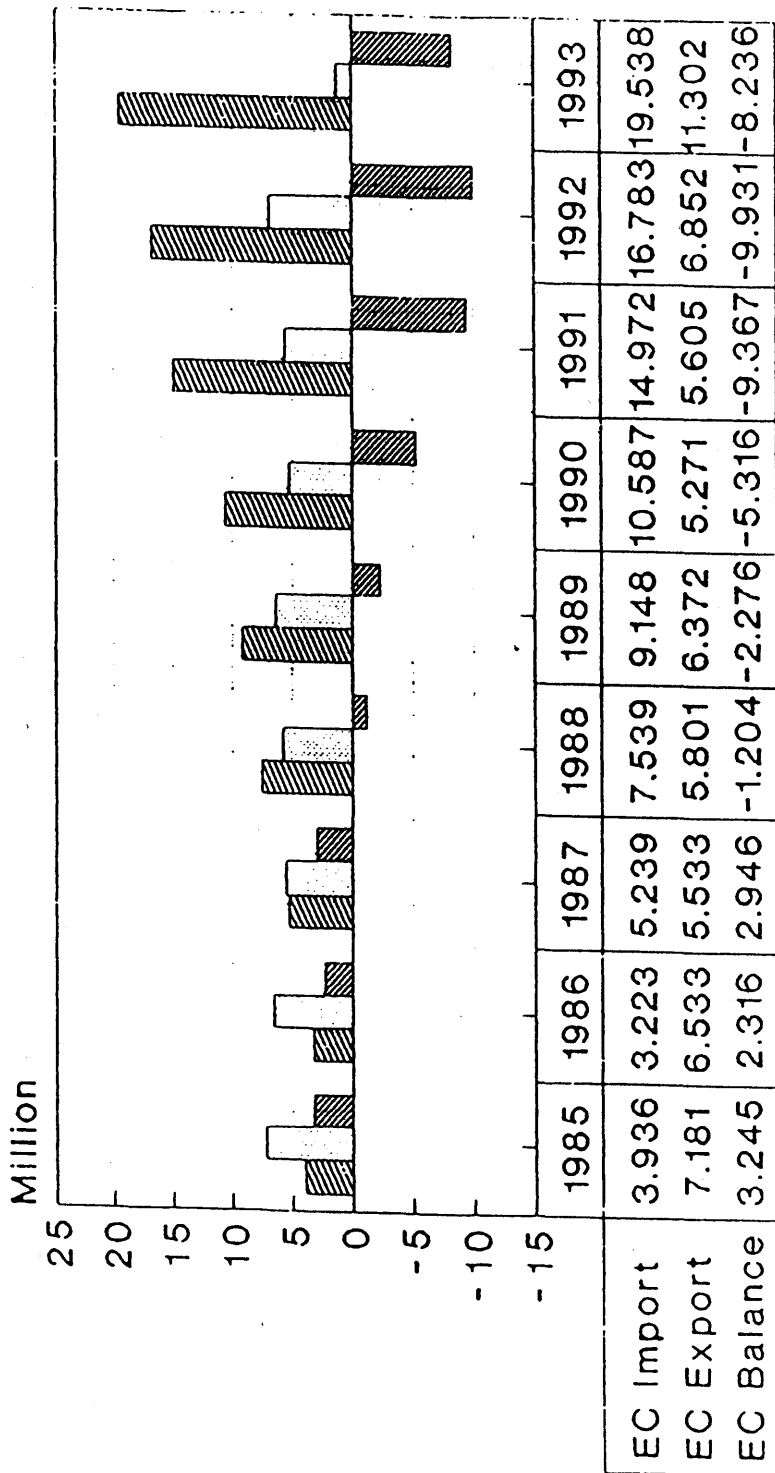

TABLE - IMPORTS AND EXPORTS WITH CHINA, BY PRODUCT GROUP

	EUROPEAN UNION				UNITED STATES				JAPAN			
	1990	1991	1992	1993	1990	1991	1992	1993	1990	1991	1992	1993
IMPORTS (BN ECU)												
ALL PRODUCTS	10.6	15.0	16.8	19.5	12.8	16.4	21.1	28.8	9.5	11.5	13.1	17.5
PRIMARY PRODUCTS	1.6	1.8	1.8	1.8	1.3	1.2	1.2	1.1	4.9	5.1	5.0	5.7
AGRICULTURAL PRODUCTS	1.3	1.5	1.4	1.4	0.6	0.5	0.7	0.7	2.2	2.7	2.8	3.5
MINING PRODUCTS	0.3	0.3	0.3	0.3	0.7	0.7	0.6	0.4	2.7	2.4	2.2	2.2
NON-FERROUS METALS	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
FUELS	0.1	0.2	0.2	0.1	0.6	0.5	0.4	0.2	2.4	2.0	1.8	1.8
PETROLEUM/PETR. PR	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	0.5	0.4	0.2	2.1	1.7	1.6	1.6
NON-AGRICULT. RAW MAT.	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
MANUFACTURED PRODUCTS	8.9	13.1	14.9	17.7	11.4	15.0	19.6	27.5	4.5	6.4	8.0	11.7
MACHINERY	1.4	2.0	2.5	3.5	1.9	2.6	3.4	5.1	0.4	0.6	0.7	1.3
OFFICE/TELECOM. EQUIP	1.0	1.2	1.5	2.0	1.0	1.5	1.9	2.9	0.1	0.2	0.3	0.6
POWER/NON-ELECT. MACH	0.2	0.3	0.4	0.5	0.3	0.4	0.5	0.7	0.1	0.1	0.2	0.2
ELECT. MACH./APPARATU	0.2	0.5	0.7	1.0	0.5	0.7	1.1	1.5	0.1	0.2	0.3	0.4
TRANSPORT EQUIPMENT	0.1	0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.0	0.0	0.0	0.1
AUTOMOTIVE PRODUCTS	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
CHEMICALS	0.6	0.7	0.7	0.8	0.3	0.3	0.4	0.5	0.4	0.5	0.5	0.6
MEDICAL/PHARM. PROD.	0.1	0.1	0.2	0.2	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1
PLASTICS	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
OTHER MANUFACTURED PROD.	6.7	10.1	11.4	13.2	9.1	11.9	15.6	21.5	3.7	5.3	6.8	9.8
TEXTILES AND CLOTHING	2.9	4.3	4.3	4.9	3.4	3.9	4.9	6.5	2.5	3.4	4.6	6.4
IRON AND STEEL	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	0.3	0.4	0.2	0.3
PAPER/ARTIC. OF PAPER	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
NON-METAL. MIN. MANUF	0.1	0.2	0.3	0.3	0.2	0.2	0.3	0.4	0.1	0.1	0.2	0.3
OTHER PRODUCTS	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.3	0.2	0.1	0.0	0.0	0.1
EXPORTS (BN ECU)												
ALL PRODUCTS	5.3	5.6	6.9	11.3	3.8	5.1	5.8	7.5	4.8	6.9	9.2	14.7
PRIMARY PRODUCTS	0.6	0.5	0.4	0.3	1.0	1.1	1.1	1.0	0.3	0.4	0.5	0.8
AGRICULTURAL PRODUCTS	0.4	0.3	0.2	0.2	0.8	0.8	0.6	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0
MINING PRODUCTS	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.4	0.4	0.1	0.1	0.3	0.5
NON-FERROUS METALS	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1
FUELS	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.0	0.1	0.2	0.3
PETROLEUM/PETR. PR	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.2	0.0	0.1	0.2	0.3
NON-AGRICULT. RAW MAT.	0.1	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2
MANUFACTURED PRODUCTS	4.5	4.7	6.1	10.5	2.7	3.9	4.6	6.4	4.5	6.5	8.6	13.7
MACHINERY	2.4	2.3	2.9	5.7	0.9	1.1	1.3	2.4	1.8	2.6	3.8	6.1
OFFICE/TELECOM. EQUIP	0.2	0.3	0.4	0.7	0.2	0.2	0.3	0.7	0.8	1.2	1.4	1.9
POWER/NON-ELECT. MACH	1.9	1.7	2.3	4.5	0.6	0.8	0.8	1.4	0.7	1.0	1.9	3.6
ELECT. MACH./APPARATU	0.2	0.3	0.3	0.4	0.1	0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.4	0.5
TRANSPORT EQUIPMENT	0.5	0.6	1.5	2.1	0.6	0.9	1.8	2.6	0.3	0.6	1.1	2.1
AUTOMOTIVE PRODUCTS	0.2	0.5	1.0	1.4	0.0	0.0	0.2	0.7	0.2	0.4	0.9	1.5
CHEMICALS	0.5	0.8	0.6	0.6	0.8	1.4	0.9	0.7	0.6	0.9	0.8	0.9
MEDICAL/PHARM. PROD.	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1
PLASTICS	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.2	0.2	0.2	0.3	0.3
OTHER MANUFACTURED PROD.	0.8	0.8	0.9	1.9	0.4	0.6	0.6	0.8	1.8	2.5	2.9	4.7
TEXTILES AND CLOTHING	0.0	0.1	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	0.6	0.8	1.6
IRON AND STEEL	0.2	0.3	0.4	1.2	0.0	0.1	0.1	0.0	0.8	1.1	1.1	2.5
PAPER/ARTIC. OF PAPER	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
NON-METAL. MIN. MANUF	0.1	0.0	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.2	0.1	0.1
OTHER PRODUCTS	0.2	0.4	0.4	0.4	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1

COMMUNITY EXPORTS TO CHINA BY PRINCIPAL COMMODITY 1)

Ecu millions

Code ²	Product	1989	1990	1991	1992	1993	% on 93 total
84	Nuclear reactors, boilers, machin. & mechanical appliances...	2 491	2 250	1 921	2 491	2 724	41.6
87	Vehicles other than railway or tramway rollingstock...	305	232	464	935	1 312	11.5
85	Electr. machin. & equipment. Television image. Sound/ image reproducers	518	571	691	744	1 341	11.8
00	Products classified as secret	216	224	390	393	393	3.5
90	Optical, photogr., cinematogr., measuring, precision, medical instruments..	199	191	223	235	331	2.9
29	Organic chemicals	194	186	261	219	271	2.4
73	Articles of iron or steel	343	249	237	163	276	2.4
88	Aircraft, spacecraft, and parts thereof	265	14	8	258	403	3.6
72	Iron and steel	350	97	92	261	1 051	9.3
39	Plastics and articles thereof	119	69	154	131	145	1.3
38	Miscellaneous chemical products	73	73	98	89	72	0.6
31	Fertilisers	77	97	121	83	50	0.4
55	Man-made staple fibres	105	97	99	73	39	0.3
48	Paper and paperboard; articles of paper pulp, of paper or paperboard	49	40	63	69	54	0.5
30	Pharmaceutical products	23	30	36	46	36	0.3
51	Wool, animal hair, horsehair yarn and woven fabric	67	29	51	43	43	0.4
89	Ships, boats and floating structures	115	101	30	37	49	0.4
76	Aluminium and articles thereof	50	23	33	39	29	0.3
32	Tanning extracts. Tannins, dyes, pigments, paints, mastics and inks	24	22	35	32	30	0.3
	Total of the 19 products					10 648	93.2
	Total exports to China	6 372	5 271	5 605	6 852	11 339	100.0

1) Source: EUROSTAT (EUR 12)

2) Combined Nomenclature

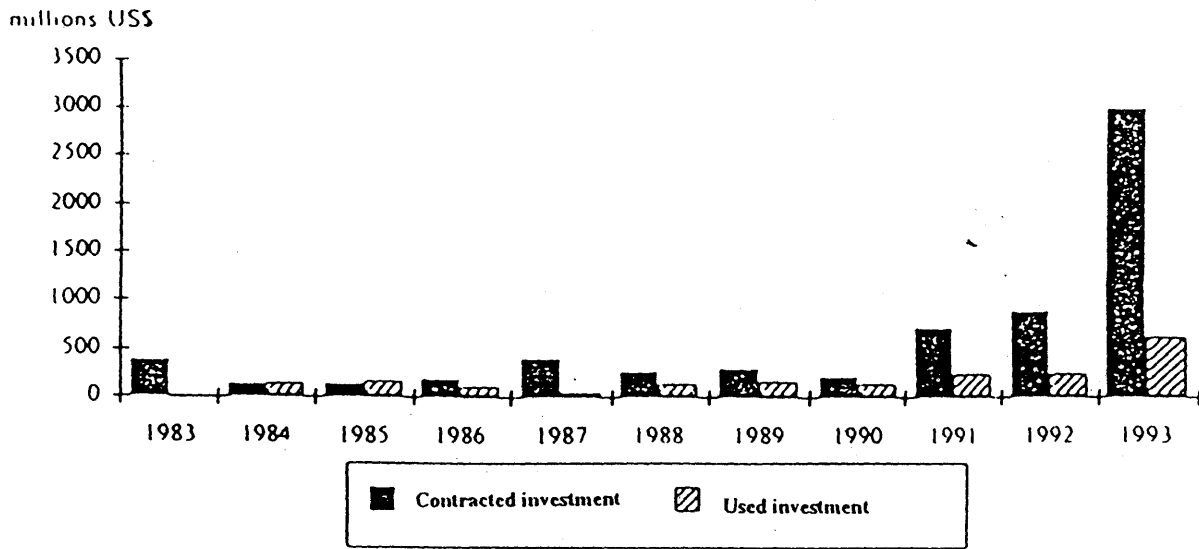
COMMUNITY IMPORTS FROM CHINA BY PRINCIPAL COMMODITY¹⁾
Ecu millions

Code 2)	Product	1989	1990	1991	1992	1993	% on 93 total
61/63	Articles of apparel and clothing accessories, other made-up textile articles...	1 482	2 127	2 249	2 489	3 923	20.1
95	Toys, games, and sports requisites	911	1 077	1 680	2 108	2 359	12.1
85	Electr. machin. & equipment. Television image. Sound/image reproducers	896	1 306	1 679	2 071	2 710	13.9
42	Articles of leather, travel goods, handbags,	551	710	1 029	1 135	1 305	6.7
64	Footwear	224	267	526	728	877	4.5
84	Nuclear reactors, boilers, machinery & mechanical appliances...	196	267	438	586	898	4.6
39/40	Plastics & articles thereof; rubber & articles thereof	195	255	374	451	572	2.9
67	Prepared feathers and down. Artificial flowers, articles of human hair	196	223	314	314	311	1.6
94	Furniture, bedding, mattresses, cushions; lamps.....Prefabricated buildings	87	121	235	318	475	2.4
07	Edible vegetables and certain roots and tubers	168	160	291	247	230	1.2
91	Clocks and watches and parts thereof	139	145	204	261	288	1.5
50	Silk	519	359	275	241	212	1.1
73	Articles of iron or steel	139	163	204	247	297	1.5
82	Tools, implements, cutlery, spoons and forks, of base metal...	129	136	210	202	258	1.3
65/66	Headgear, umbrellas, walking sticks, seat sticks, whips, riding-crops...	95	113	164	178	238	1.2
27	Mineral fuels, mineral oils & products of their distillation.....	167	129	161	162	135	0.7
46	Manufactures of straw, of esparto... Basketware & wickerwork	133	127	147	148	152	0.8
51	Wool, fine or coars animal hair; horsehair yarn and woven fabric	183	115	146	148	141	0.7
57	Carpets and other textile floor coverings	128	117	146	145	156	0.8
12	Oil seeds and oleaginous fruits; miscellaneous grains, seeds and fruits.....	107	137	224	136	132	0.7
20	Preparations of vegetables, fruit, nuts, or other parts of plants	113	132	153	147	116	0.6
28	Inorganic chemicals; organic or inorganic compounds of precious metals...	199	133	163	113	154	0.8
52	Cotton	149	149	120	105	115	0.6
a	Total of the 23 products	6 910	8 201	11 899	12 094	16 054	82.2
b	Total imports from China	9 148	10 587	14 972	16 783	19 639	100.0

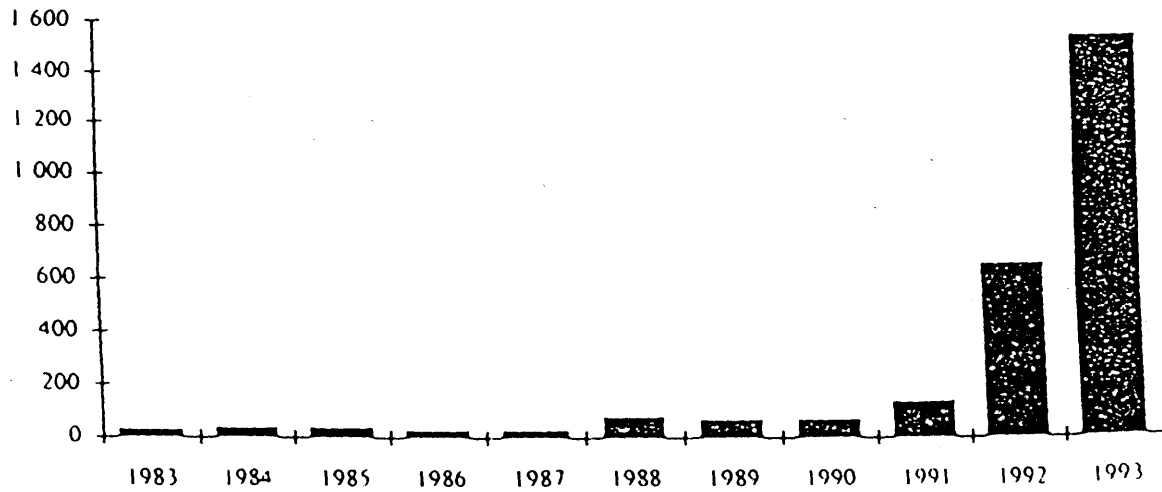
1) Source: EUROSTAT (EUR 12)

2) Combined Nomenclature

Evolution of direct investment of the European Union

Evolution of the amount of direct investment of the European Union

Direct investment in China (up to December 31, 1993)

Countries	Number of Projects	Contracted Amount (US\$ mln.)	Realised Amount (US\$ mln.)
United Kingdom	616	3,018	578
Germany	569	1,458	527
France	547	920	602
Italy	467	552	397
Netherlands	191	406	176
Spain	168	289	24
Belgium	100	137	67
Denmark	51	102	63
Ireland	8	49	5
Luxembourg	13	16	2.3
Portugal	9	5	0.3
Greece	2	0.5	
	-----	-----	-----
EU (12)	2.741	6.952,5	2.442
Austria	174	187	35
Sweden	133	150	42
Finland	22	30	30
	-----	-----	-----
EU (15)	3.070	7.319,5	2.549
USA	12.019	14.659	5.237
Japan	7.182	8.935	5.203

Naar aanleiding van de druk die China's handelspartners daartoe voortdurend bij de besprekingen voor de toetreding tot de GATT hebben uitgeoefend - zowel bilateraal als multilateraal -, zijn er bepaalde verbeteringen aangebracht in het Chinese handelssstelsel.

- a) de centralisering van de publicatie van de voorschriften voor de buitenlandse handel in één enkel bureau en de publicatie van alle bestaande regels om de gang van zaken doorzichtiger te maken (nog niet geheel en al uitgevoerd). De eerste wet met betrekking tot de buitenlandse handel werd in mei 1994 aangenomen en trad in juli in werking (ook al schijnen sommige bepalingen daarvan niet geheel en al verenigbaar te zijn met de GATT);
- b) de verlaging van bepaalde douanerechten;
- c) een vermindering van het aantal produkten waarvoor invoervergunningen of quota gelden: per juni 1994 vielen in totaal 413 produkten nog steeds onder NTM's, zonder vernieuwingsplannen; afschaffing van verschillende vormen van invoervervangingsbeleid en invoer- en uitvoerplanning;
- d) afschaffing van de invoerreguleringsbelasting, directe uitvoersubsidies en van het invoervervangingsbeleid;
- e) afschaffing van de officiële wisselkoers per 1 januari 1994 en éénmaking van China's wisselkoers tegen de op de ruilmarkt geldende koers, waarvan de schommeling onder controle wordt gehouden;
- f) invoering van de BTW, van een uniforme vennootschapsbelasting en van betere regels voor de begrotingsboekhouding;
- g) omschakeling van de staatsbedrijven tot vennootschappen met een aandelenkapitaal of met beperkte aansprakelijkheid, uitbesteding van het beheer van sommige resterende staatsbedrijven en opstelling van een faillissementswet.

Ook al zijn deze maatregelen belangrijke stappen voorwaarts, dan zijn zij toch klaarblijkelijk ontoereikend om het Chinese handelssstelsel verenigbaar te maken met internationaal aanvaarde regels. Tot de resterende problemen behoren:

- Een gebrek aan doorzichtigheid, zekerheid en uniformiteit
- Handelsplanning (plannen die dikwijls geheim zijn)
- Handelsmonopolies en andere voorrechten van buitenlandse handelsmaatschappijen
- Buitenlandse deviezencontrole
- Zeer hoge douanerechten
- Vergunningsstelsel, quota, aanbestedingen en andere belangrijke beperkingen
- Aanbestedingsbeperkingen bij invoer
- Technische, veterinaire en fytosanitaire maatregelen, die niet altijd volgens de internationale regels worden toegepast
- Uitvoersubsidies (meestal indirect)
- Uitvoerheffingen en -beperkingen
- Industriebeleidsmaatregelen, die van ernstige invloed kunnen zijn op de handel- en investeringsvoorwaarden, bijvoorbeeld in de automobielsector.

Deze lijst van maatregelen toont duidelijk aan voor welk dilemma een exporteur zich ziet gesteld: niet alleen moet hij het hoofd bieden aan het afschrikwekkende, klassieke middel van hoge douanerechten en de eis van een invoervergunning, maar ook verkeert hij in onzekerheid

over de toegepaste voorschriften, die dikwijls niet gepubliceerd zijn en ad hoc worden toegepast. Geheime handelsplannen, de invoervervangende beleidsmaatregelen die door voor de verschillende sectoren bevoegde ministeries worden toegepast en buitenlandse deviezencontroles komen neer op een systeem, waarbij het aan doorzichtigheid en zekerheid ontbreekt.

Bilaterale handelsbesprekingen

Een bilateraal handelstekort van 8-10 miljard ecu over de laatste vier jaar verdient kritisch onder de loupe te worden genomen. Uiteraard is een gebrek aan evenwicht op de bilaterale handelsbalans niet een probleem op zichzelf, maar alleen wanneer dit een weerspiegeling is van structuren en praktijken, die onverenigbaar zijn met de regels voor vrije, rechtvaardige handel. Wij menen dat dit het geval is in China.

Om dit probleem efficiënter aan te pakken, besloot het Gemengde Comité op zijn vergadering van oktober 1991 om een Vergadering van Handelsdeskundigen te beleggen (die later uitgroeide tot een aantal periodieke besprekingen), ten einde na te gaan welke specifieke problemen de adequate ontwikkeling van de handel in de weg staan. Op de agenda's van die vergaderingen stonden niet alleen specifieke problemen (zoals fyto-sanitaire en veterinaire zaken, industriële metaalsoorten, schoeisel, zijde, alcoholische dranken en diensten), maar ook horizontale vraagstukken (doorzichtigheid, buitenlandse deviezencontrole, enz.).

Met die vergaderingen werd een drieledig doel nagestreefd. Ten eerste om het wederzijds begrip inzake nog hangende geschillen te vergroten en druk te blijven uitoefenen op de Chinese overheid om verlichting te brengen in de bestaande problemen; ten tweede om naar oplossingen te zoeken voor specifieke problemen die in het belang zijn van de EU, en tenslotte om alle vormen van discriminatie te voorkomen, die uit China's transacties met andere partners - en in het bijzonder met de VS - zouden kunnen voortvloeien. Uiteraard worden de meeste belangrijke geschillen over de toetreding tot de Chinese markt thans ook in het kader van de onderhandelingen over de Chinese toetreding tot de WTO aangepakt.

Op de vergadering van het Gemengde Comité in april 1993 werd besloten een Werkgroep over Economische en Handelsvraagstukken op te richten, ten einde de huidige handelsbesprekingen te institutionaliseren. Tijdens de vergadering van het Gemengde Comité in februari 1994 werd besloten om, behalve de gewone vergaderingen van de Werkgroep voor Economie en Handel, ook drie sectoriële vergaderingen over Financiële Diensten, Intellectuele eigendomsrechten en Landbouw te houden. In de toekomst zouden daar nog andere sectoren aan kunnen worden toegevoegd. Deze aanpak, waarbij een algemene samenvattende vergadering over economische zaken met gedetailleerde besprekingen op technisch niveau wordt aangevuld, is speciaal opgezet om tot een realistische en vruchtbare dialoog te komen: een oprechte poging om meer wederzijds begrip aan te kweken en de economische banden tussen twee belangrijke handelspartners te vergemakkelijken.

Bilateraal heeft de EU de afgelopen jaren een groot aantal uiteenlopende sectoriële vraagstukken opgeworpen.

- Niet-ijzerhoudende metalen (in zonderheid de enorme toename van de invoer tegen abnormaal lage prijzen, die allerlei anti-dumping procedures heeft uitgelokt);
- Zijdeprodukten (in het bijzonder de dubbele prijspolitiek, die ertoe leidt dat verwerkte produkten door China goedkoper worden verkocht dan de grondstof);
- Alcoholische dranken (de gehele invoerregeling, waaronder ook het invoermonopolie, buitengewoon hoge douanerechten, onbekende voorschriften voor handel drijven en belasting heffen, en ongepubliceerde invoerplannen en -quota);
- Financiële diensten (bepanking van de activiteiten van buitenlandse banken en verzekeringsmaatschappijen, mogelijkheid of vestiging in sectoren als handel, advisering en advocatenkantoren);

- Landbouw (fytosanitaire en veterinaire maatregelen, die de handel belemmeren in sectoren als rundvlees, tabak en zuivelproducten; besprekingen om een administratieve regeling te treffen voor fyto-sanitaire en veterinaire zaken; en een verzoek om een EG-bureau op te zetten bij het Chinese Bureau voor de Inspectie van Grondstoffen);
- Intellectuele eigendomsrechten (het naar behoren toepassen van de bestaande wetgeving, met name op overtredingen, zowel in verband met handelsmerken en oneerlijke concurrentie (vervalsing en nabootsing van producten of merkenbedrog, d.w.z. bedrieglijke handelspraktijken) en auteursrechten, als ten aanzien van het naar behoren uitvoeren van overeenkomsten inzake de bescherming van pijpleidingpatenten in voorbereiding);
- Zeevrachtverkeer (het naar behoren toepassen van de in 1992 goedgekeurde notulen; nog niet geheel en al bereikt);
- De technische belemmeringen (het gehele systeem blijft ondoorzichtig, met een combinatie van particuliere en openbare inspectie, en is niet altijd gebaseerd op internationale normen, met als gevolg handelsbelemmeringen zoals, bijvoorbeeld, op het gebied van chemische producten);
- De belastingheffing (in het bijzonder de nieuwe BTW die discriminerende aspecten voor buitenlandse bedrijven omvat, en de verbruiksbelasting);
- De nationale behandeling voor met buitenlands kapitaal gefinancierde bedrijven (beperkingen en discriminaties die van invloed zijn op hun functioneren in China).

Nadat de VS in 1991 een eerste onderzoek krachtens deel 301 naar het vraagstuk van de intellectuele eigendom op gang had gebracht, deed er zich potentiële discriminatie voor. In een Memorandum van Overeenstemming tussen de VS en China werd bepaald dat het beschermingsniveau van octrooien en auteursrechten in China aanzienlijk zou worden verbeterd. Dit Memorandum behelsde echter bepalingen die een discriminatie zouden hebben betekend voor de Gemeenschap. Via de daaropvolgende dialoog met China kwam men tot overeenstemming over dit onderwerp, waardoor iets dat eventueel tot een belangrijk handelsgeschil had kunnen uitgroeien, werd vermeden. Ook discriminatie van de Gemeenschap ten opzichte van de VS werd voorkomen door onderhandelingen op het gebied van vervoer over zee.

Er werd een tweede onderzoek krachtens deel 301 ingesteld naar het algemene vraagstuk van de toegang tot de Chinese markt voor export uit de VS. Tenslotte werd er een compromisoplossing bereikt en tekenden de VS en China op 10 oktober 1992 een Memorandum van Overeenstemming, waarbij China erin toestemde alle wetten, voorschriften, regels, decreten, administratieve richtlijnen en beleidsmaatregelen die van invloed zijn op de handel, te publiceren. Ongepubliceerde regels mogen niet langer worden toegepast en de publicatie zal in één enkel Staatsblad worden gecentraliseerd. Daarenboven stemde China erin toe om de invoerbeperkingen, de quota, de vergunningsvereisten en de controlemaatregelen geleidelijk te beperken; voorts om de opheffing van alle invoerbeperkende regels en beleidsmaatregelen te bevestigen; te voorkomen dat veterinaire en fyto-sanitaire normen en proefnemingsvereisten als invoerbeperkingen worden gebruikt en daarbij dezelfde eisen te stellen voor binnenlandse en geïmporteerde producten; en om de tarieven op allerlei producten te verlagen. Het was duidelijk dat de voordelen van deze overeenkomst aan al China's handelspartners ten goede zouden komen, in het bijzonder qua transparantie. Maar er werd bezorgdheid geuit over één discriminerend aspect: een speciale bepaling waarbij onderdelen en "kits" onbeperkt mochten worden ingevoerd, maar alleen voor automobiel-"joint ventures" met de VS. De Chinese regering accepteerde een briefwisseling waarbij werd toegezegd dat bedrijven uit de EU precies dezelfde behandeling zouden krijgen, en stemde erin toe te overwegen om voorrangsproducten uit de EU spoedig te liberaliseren.

De recente overeenkomst VS-China over allerlei onderwerpen i.v.m. intellectuele eigendomsrechten -en vooral over de daadwerkelijke toepassing van de voorschriften met betrekking tot auteurs- rechten - is nog een stap voorwaarts, zo lang als zij "erga omnes" wordt

toegepast, dat wil zeggen niet alleen met het oog op een betere Chinese wetgeving, maar vooral ook met het oog op een adequate toepassing daarvan. De Commissie dient zich ervan te vergewissen dat EU-produkten dezelfde bescherming krijgen als die uit de VS, natuurlijk in rechte maar vooral in feite, en dat de bepalingen inzake "joint ventures" en toegang tot de markt tot bedrijven en produkten uit de EU worden uitgestrekt.

EG Invoerregeling

Na de voltooiing van de interne markt werden de regels voor een groot aantal uiteenlopende, nationaal vastgestelde quota herzien. Toen bestonden er 4.700 quota op Chinese produkten². Tegelijkertijd was deze aanzienlijke liberalisering alleen maar aanvaardbaar voor de Europese industrie, indien zij gepaard ging met een minimum aan bescherming, gezien de unieke aard van de Chinese economie en de daaruit voortvloeiende mogelijkheid om de EU-markt in sommige sectoren te verstoren.

In het kielzog van de afsluiting van de Uruguay-Ronde werd overeenstemming bereikt over de afschaffing van alle nationale quotaregelingen en de invoering van enkele, voor de gehele EU geldende quota. Volgens deze nieuwe regeling vallen slechts zeven produktcategorieën onder quota-voorschriften (schoeisel, handschoenen, tafel- en keukengerei, glasprodukten, radio-uitzend- en ontvangapparatuur, en speelgoed), die ongeveer 13% van de Chinese uitvoer van andere produkten dan textiel uitmaakten (in 1992). Voor andere produkten zal een toezichtregeling gelden, zonder kwantitatieve beperking.

Ook werd er een nieuwe invoerregeling ingesteld voor niet onder de Multivezelovereenkomst vallende textielprodukten, in het bijzonder zijde en zijdeprodukten. Deze autonome regeling werd via onderhandelingen met de Chinezen bereikt en werd al gauw in een bilaterale regeling omgezet.

Uiteraard is deze nieuwe regeling een belangrijke verbetering ten opzichte van de vroegere, niet alleen qua draagwijdte (het hieronder vallende handelsvolume en aantal produkten), maar ook qua doorzichtigheid en zekerheid. Bovendien zijn de quota-niveaus in 1995 aanzienlijk verhoogd, zowel om rekening te houden met de uitbreiding als met de specifieke problemen in bepaalde sectoren.

² Verordening 3420/83

Financiële en technische bijstand

Het eerste door de Europese Gemeenschap te financieren project kwam in 1984 op gang, vlak vóór de normalisering van de samenwerkingsactiviteiten via de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst. In het kielzog van de ondertekening van de overeenkomst in 1985 werd een ontwikkelingshulpprogramma op volle schaal uitgewerkt. Tot eind 1994 financierde de EG in totaal 25 ontwikkelingsprojecten in China op het gebied van technische en financiële bijstand: verreweg het grootste gedeelte van de totale, voor de betrekkingen met China uitgetrokken middelen. De projecten vertoonden veelal een combinatie van deskundigenadvies ter plaatse, enige opleiding van Chinezen in de EU en steun voor de modernisering van de outillage. De projecten waren toegespitst op de plattelandsector in de ruimste zin des woords en dekten zulke uiteenlopende terreinen als bodem- en waterbehoud, voedselverwerking en -opslag, of ook wel de verbetering van oogstopbrengsten. Het programma was opgezet om de invloed van de EG tot een aantal sectoren en provincies uit te breiden. Als gevolg daarvan zijn de programma's van invloed geweest op zo uiteenlopende producten als citrusvruchten en cashewnoten, garnalen en rubber. Door de geografische spreiding van de activiteiten waren de projecten van Xinjiang in het westen tot Liaoning in het oosten en van Jilin in het noorden tot Hainan in het zuiden te vinden.

Eén van de resultaten daarvan was dat de EG, die met niets was begonnen, haar tegenwoordigheid in allerlei delen van China deed gevoelen. Aan dit programma werd extra kracht bijgezet doordat weinig andere buitenlandse donors tot de plattelandsector in China waren doorgedrongen. Ten opzichte van een dermate groot land als China was het algemene effect van een dergelijk programma echter noodzakelijkerwijs gering geweest. Het is moeilijk gebleken, een nationaal "profiel" ingang te doen vinden via een dergelijke "ondersteboven"-strategie. Operationeel gezien is de bundeling van kennis en ervaring tussen overal in het land verspreide EU-deskundigen niet bereikt. Een ander probleem was dat de institutionele partners, nu alles in China zo snel verandert, het soms moeilijk vinden hun verplichtingen op lange termijn na te komen.

Het grootste technische en financiële bijstandsproject in China was het Dairy Development Project. Wat bij dit project centraal stond, was een verbetering van de voedingsnormen in China via steun aan de zuivelsector. Ten eerste werden melkpoeder en butter oil uit de EG tegen plaatselijke prijzen ter beschikking van China gesteld. Toen werden de opbrengsten daarvan naar de ontwikkeling van de zuivelindustrie in China teruggesluisd. Europese deskundigen van overal in de EG werden naar China uitgezonden om dit land bij de ontwikkeling van een gezonde zuivelindustrie te adviseren. Ook werden er veestapels opgebouwd en werd er outillage geleverd om de melkverwerkingscapaciteit in China te vergroten. Dit project was één van de weinige met buitenlands kapitaal gefinancierde projecten in het hart van het Chinese platteland, en het enige EU-project waarbij een samenwerkingsverband werd ontwikkeld op nationale schaal en met deelname van mensen uit het gehele land. Door dit project werd de zuivelsector in 20 belangrijke gemeentes bevorderd en gemoderniseerd, terwijl er ook een nationale strategie voor de zuivelsector werd ingevoerd. Hierbij werden structuren opgezet en nieuwe technologieën ingevoerd om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van de markt voor zuivelproducten en die van de zuivelproductie gelijke tred hield. In een tussenfase van het project, waaromtrent in 1994 overeenstemming werd bereikt en waarbij 30 projectgebieden zijn betrokken, heeft het accent zich verlegd van de ondersteuning - hoofdzakelijk - van de melkverwerkingscapaciteit en de vergroting van de veestapel naar een produktiviteitsstijging op de zuivelboerderijen en betere kwaliteitscontrole door de gehele zuivelsector heen.

Thans heeft de Commissie een uitvoerbaarheidsstudie voor een mogelijke tweede fase op gang gebracht. Daarbij wordt nagegaan in hoeverre het project kan worden uitgebreid om van invloed

te zijn op het gehele circuit: vanaf de boerderij tot aan de markt, waarbij tekortkomingen als een gebrek aan kwaliteitscontrole, hygiëne en produktiviteit worden aangepakt om deze industrie meer op de markt af te stemmen. De commerciële oriëntatie van een tweede fase zou maatregelen kunnen omvatten om de EU-investering in de Chinese zuivelsector te bevorderen.

De ontwikkeling van projecten op een dergelijke nationale schaal vereist uiteraard meer middelen en infrastructuur. Een andere, steeds meer gevolgde aanpak is het werken met een beleid ter versterking van de instellingen, waarbij de ontwikkeling van beleid in het centrum wordt gesteund. Met het oog hierop werd te Beijing het Centrum voor Landbouwtechnologie China-EG ("China EC Centre for Agricultural Technology" = CECAT) opgericht. Dit centrum is bedoeld ter bevordering van de overdracht van technologie tussen de EG en China en om de jarenlang met de ontwikkelingshulp van de EG en anderen opgedane ervaring te bestendigen - met andere woorden om tot een centrum van kennis en vaardigheid te komen. Het CECAT streeft ernaar de gunstige resultaten van dit werk onder de aandacht van een zo groot mogelijk publiek te brengen via discussie-bijeenkomsten, speciale documenten en audiovisueel materiaal, en door bijstand te verlenen aan de Europese agro-industrie op de Chinese markt. Daar de huidige CECAT-regelingen volgend jaar tot een einde komen, zal er een beoordeling worden gemaakt om na te gaan of dit centrum tijdens een tweede fase op de huidige institutionele voet dient voort te gaan.

Het doel om de minderheidsbevolkingsgroepen in China te steunen werd nagestreefd door de projecten zo te omschrijven dat de voordelen aan minoriteiten ten goede komen, bijvoorbeeld door ze toe te spitsen op bepaalde regio's of sectoren waarin die minoriteiten zijn geconcentreerd. Zo is bijvoorbeeld een thans lopend project ter ontwikkeling van de veestapel in de provincie Qinghai gericht op de hoger gelegen gebieden, waar de boeren hoofdzakelijk uit Tibet afkomstig zijn.

Economische Samenwerking

Tegelijkertijd met het programma voor technische en financiële bijstand werd in de jaren 1980 een programma voor economische samenwerking uitgestippeld. Ook bij dit programma werd ernaar gestreefd om actie op plaatselijk niveau te combineren met een versterking van de instellingen in het centrum.

Gedurende de laatste jaren van 1980 was het grootste project op micro-niveau een programma ter ondersteuning van de modernisering van Chinese bedrijven. Bij dit programma werd profijt getrokken van de consultancydeskundigheid binnen de EU om aan de bijzondere behoeften van in een overgangsproces verkerende Chinese bedrijven te voldoen. Toch bleek het moeilijk om ervoor te zorgen dat dit programma een kettingreactie teweeg bracht door het gehele land heen, waardoor de uitvoering ervan na 1989 werd stopgezet. Een beter geslaagde poging om de infrastructuur van de Chinese economie te versterken werd gedaan op het gebied van managementopleiding. Vanaf 1985 bood het China-Europa Management Institute (= CEMI) Chinese studenten een managementopleiding, met managementcursussen van internationale strekking aan Europese faculteiten. De voornaamste taak van dit instituut was de invoering van een MBA-cursus, waarmee ongeveer 235 studenten zijn afgestudeerd. De MBA-cursus - een internationaal georiënteerde cursus die al gauw een indrukwekkende naam kreeg - verleende een nieuwe dimensie aan de managementopleiding in China. Ook ondernam het CEMI onderzoekswerk en produceerde het publicaties en gevalsstudies, terwijl dit instituut de afgelopen jaren veel meer de nadruk legde op de uitstippeling van een aantal managementontwikkelingscursussen, waarvan sinds 1989 ongeveer 600 studenten hebben geprofiteerd. Een groot aantal uiteenlopende bedrijven - van staatsbedrijven tot buitenlandse "joint ventures" - waren bij het CEMI betrokken en onderhielden nauwe banden met Europese bedrijven. De aan het CEMI afgestudeerde MBA-gediplomeerden zijn thans in sommige van de meest dynamische sectoren van de Chinese economie te vinden. Toch heeft ook het CEMI zijn

problemen gehad, zoals met name slechte faciliteiten en een gebrek aan onafhankelijkheid, waardoor het niet tot stabiliteit en duurzaamheid op lange termijn kon komen.

In 1994 kwam het streven van de EU om een managementopleiding in China op te zetten in een nieuwe fase terecht. Naarmate het CEMI-werk werd voortgezet zagen de Commissie, de Chinese regering, het bedrijfsleven in China en de EU allengs in dat de tijd was gekomen om het ernstige tekort aan volgens internationale normen opgeleide Chinese managers ambitieuzer aan te pakken. Als resultaat daarvan ontstond de internationale bedrijfsopleidingsschool China-Europe International Business School = (CEIBS), een bedrijfsopleidingsschool in de ware zins des woords, die in 1994 in Shanghai werd opgericht. Als resultaat van een partnerschap tussen een netwerk van bedrijfsopleidingsscholen in Europa en de Jiaotong Universiteit te Shanghai, is de CEIBS de eerste bedrijfsopleidingsschool in China, die vanaf maart 1995 MBA- en andere cursussen op internationaal niveau aan Chinese studenten te bieden heeft.

Er zal een permanent docentencorps worden opgebouwd, hoofdzakelijk bij EU-bedrijfscholen die in een speciaal voor de betreffende school opgetrokken gebouw worden ondergebracht. Het CEIBS is een onafhankelijk juridisch lichaam, dat via een Raad van Bestuur wordt beheerd, hoofdzakelijk op dezelfde wijze als een commerciële "joint venture", ook al is het een instelling zonder winstbejag. Het academische niveau van de school wordt gecontroleerd en beschermd door een internationale groep geleerden die deel uitmaken van een Academische Raad, terwijl de sponsors van het project de ontwikkeling van de school door middel van een Adviesraad zullen beïnvloeden. Het onderhouden van hechte banden met de bedrijfswereld staat centraal bij de CEIBS-filosofie, niet alleen om de contacten met sponsors te onderhouden maar ook om ervoor te zorgen dat het onderwijs bij het CEIBS goed blijft afgestemd op de moderne Chinese economie. Het CEIBS is het symbool van een nieuwe trend, zowel om ervoor te zorgen dat de acties naar behoren op de economische realiteiten in China zijn afgestemd als om aan de vereisten te voldoen dat de economische samenwerking werkelijk in het gemeenschappelijk voordeel is.

Een ander programma-onderdeel was de verschaffing van een opleiding aan ambtenaren, waarvoor de EU bijzondere deskundigheid en steun te bieden heeft. Een voorbeeld daarvan was een opleidingsprogramma voor Chinese tolken om de internationalisering van vitale onderdelen van het Chinese Ministerie van Buitenlandse Zaken en van het Ministerie van Buitenlandse Handel en Economische Samenwerking te vergemakkelijken. Aangezien deze tolken later beleidsfuncties krijgen bij hun ministeries, omvat dit programma thans ook een vak om hun te onderrichten over de belangrijkste onderwerpen in verband met de Europese Unie en het wereldhandelsstelsel. Tot dusver hebben 150 tolken van een intensieve opleiding bij de Gemeenschappelijke Tolken- en Conferentiedienst van de Commissie geprofiteerd. Een ander belangrijk voorbeeld was een programma voor samenwerking op douanegebied, ter vergemakkelijking van de handel via steun voor de modernisering van de douanediensten in China.

De klachten van de internationale gemeenschap over de normen voor de bescherming van intellectuele eigendomsrechten in China zijn overbekend. Maar willen China's pogingen om een doeltreffend juridisch kader voor de bescherming van intellectuele eigendomsrechten slagen, dan is daarvoor de technische bijstand van de internationale gemeenschap nodig. Met het oog hierop hebben de EU en het Europese Octrooibureau in 1993 een opleidingsprogramma voor industriële eigendom in China op gang gebracht. Met dat programma werd niet alleen beoogd om de Chinese wetgeving in overeenstemming te brengen met de internationale normen, maar ook om de voor de ten uitvoerlegging van de wetten bevoegde instellingen te helpen, de ontwikkeling van een industrieel eigendomsberoep aan te moedigen en om meer inzicht te geven in het belang van daadwerkelijke bescherming van de intellectuele eigendomsrechten voor de gezonde ontwikkeling van een moderne economie. Zo werd er dus een aantal opleidingsprogramma's en -symposia georganiseerd voor ambtenaren, juristen, rechters en zakenlieden, terwijl er ook belangrijk documentatiemateriaal werd verschaft.

Een ander voorbeeld was een programma dat momenteel in uitvoering is voor de opleiding van economen uit de belangrijkste ministeries die bij de economische hervormingen in China betrokken zijn. Dit was een combinatie van een inleidende cursus over de economieën van de EU en een aantal "seminars" met een stage van een maand bij belangrijke economische instellingen in Europa. Daarmee wordt beoogd economen te helpen meer te weten te komen over de wijze waarop markteconomieën werkelijk functioneren in Europa. Bij dit programma wordt speciaal de nadruk gelegd op vraagstukken van bijzonder belang voor China en voor de EU, zoals regionaal beleid of monetair beleid. Andere opleidingscursussen werden georganiseerd op het gebied van accountancy en financieel beheer, douane-administratie en samenwerking tussen statistische autoriteiten of diensten.

Tenslotte werd er een aantal activiteiten ontplooid ter bevordering van contacten tussen het bedrijfsleven over en weer, ter vergemakkelijking van de bedrijfssamenwerking tussen ondernemers uit China en uit Europa. Dergelijke acties hebben hoofdzakelijk de vorm aangenomen van, hetzij, deelname aan handelsbeurzen, hetzij van de organisatie van bedrijfsvergaderingen en -seminars, met elkander onderling aanvullende deelnemers die van tevoren met elkaar in verbinding zijn gesteld. Er is bijzondere nadruk gelegd op acties waarbij het midden- en klein bedrijf betrokken is.

Ook Europese bedrijven tonen steeds meer belangstelling voor de door de "European Community Investment Partners" (ECIP) geboden faciliteit om "joint ventures" in China op te richten; krachtens deze faciliteit wordt namelijk een aantal uiteenlopende giften en leningen aan Europese firma's verstrekt om "joint ventures" op te richten in verscheidene Aziatische landen, waaronder ook China. Meer dan 100 ondernemingen of organisaties hebben voordeel getrokken van het ECIP-programma om de "joint ventures" in China aan te moedigen. Thans blijkt China de meest populaire bestemming te zijn voor ECIP-aanvragers.

Samenwerking met China op het gebied van wetenschap en technologie

De wetenschappelijke samenwerking tussen de Gemeenschap en China ging in 1984 van start. Een paar jaar lang was het samenwerkingsprogramma hoofdzakelijk gericht op korte termijnactiviteiten, waaronder ook "seminars" en opleiding. Maar de afgelopen jaren werd het steeds meer toegespitst op de uitvoering van gemeenschappelijke onderzoeksactiviteiten, met een hoge toegevoegde wetenschappelijke waarde en waarbij onderzoeksinstituten betrokken waren rond onderwerpen van gemeenschappelijk belang. Er werden meer dan 70 gezamenlijke onderzoeksprojecten gefinancierd, met name op het gebied van op de landbouw en de geneeskunde toegepaste biotechnologie, gezondheidszorg, thermonucleaire fusie en milieuwetenschappen, waaronder ook algemene milieuverandering, aardwaarneming en toezicht, waardoor een stevige grondslag is gelegd voor samenwerking. Daarenboven zijn er verscheidene wetenschappelijke "workshops" over deze sectoren georganiseerd in China en hebben meer dan 150 jonge wetenschappers onderzoekssubsidie gekregen om bij een groot aantal Europese instellingen en laboratoria te werken. De samenwerking op het gebied van biotechnologie - één van de kerngebieden voor de samenwerking met China - wordt gecoördineerd door het Centrum voor Biotechnologie EG-China, een in 1991 opgezet gemeenschappelijk initiatief, om als voorlichtingsbureau en katalysator voor de interactie EU/China te fungeren.

Bij de eerste aanzet voor het Vierde Kaderprogramma (1994-1998) werden er nieuwe mogelijkheden voor wetenschappelijke samenwerking met China ingevoerd, waarbij extra vaardigheden werden aangeboord, "menselijk kapitaal" werd ontwikkeld, jonge wetenschappers werden opgeleid en, in het algemeen, een onderzoekscultuur werd bevorderd.

Andere vormen van samenwerking

Er heeft samenwerking plaats gehad in sectoren van economische betekenis voor het EU-bedrijfsleven. Op een aantal gebieden van technologisch belang werd een vorm van industriële samenwerking ontwikkeld, met rechtstreekse industrieprojecten (zoals op het gebied van computergeïntegreerde fabricage), bevordering van de hantering van Europese normen en lokalisatie van Europese produkten (zoals op het gebied van "software"), evenals samenwerking op het gebied van onderzoek naar het industriële milieu. In nauwe samenwerking met de State Science and Technology Commission (= SSTC), het Ministerie van Post en Telecommunicatie, het Ministerie van Elektronica en Industrie en het Ministerie van Radio, Film en TV, werd een belangrijk programma voor samenwerking op het gebied van telecommunicatie uitgestippeld en op gang gebracht, hetgeen ook een institutionele versterking van het eigen informatienetwerk inhield. Dit programma heeft betrekking op twee belangrijke initiatieven op lange termijn op terreinen van geavanceerde technologie, ter ondersteuning van de hantering van de GSM-norm voor mobiele communicatie en ter ontwikkeling van digitale audio- en videocuitzendingstechnologie. De samenwerking op energie-gebied begon reeds in 1981 en heeft getracht de uitstippeling van een energiebeleid in China te bevorderen, met technische bijstand voor de ontwikkeling van energiebronnen en training in de beste praktijken. Eén van de specifieke projecten was de ondersteuning van de gasindustrie bij exploratie- en ontginningstechnieken. In al deze gevallen heeft de overdracht van technologie en vaardigheid naar China via het gebruik van Europese produkten oprechte wederzijdse belangstelling gewekt, waardoor de Chinese markt allengs meer vertrouwd raakte met dergelijke produkten.

Maar de samenwerking is niet beperkt gebleven tot gebieden die van belang zijn voor het bedrijfsleven. Naar aanleiding van contacten tussen Europese en Chinese universiteiten in 1986 werd er een kleinschalig programma op het gebied van hoger onderwijs georganiseerd. Hiermee werd de eerste aanstoot gegeven tot een, thans nog in de kinderschoenen staand netwerk van instellingen voor Europese studies bij Chinese universiteiten (de "Chinese Society for EC Studies"), zeven waarvan thans Europese documentatiecentra zijn. Er werd een jaarprogramma uitgewerkt, bestaande uit een zomercursus voor Chinese studenten, met Europese docenten die Europese studies doceren, en een aantal studiebeurzen voor Chinese studenten op doctoraal niveau. In 1994 werd er ook een initiatief genomen in het kader van de EU's wereldwijde programma ter bestrijding van AIDS/HIV en sexueel overdraagbare ziektes. Hiermee wordt beoogd de pogingen van de Chinese regering om een administratieve en medische infrastructuur ter bestrijding van deze ziektes te steunen.

ISSN 0254-1513

COM(95) 279 def.

DOCUMENTEN

NL

H

Catalogusnummer : CB-CO-95-315-NL-C

ISBN 92-77-90884-X

Bureau voor officiële publikaties der Europese Gemeenschappen

L-2985 Luxemburg